

ADIK
ZIO
EN
VII. Plana

Euskadi 2017-2021

2019 TXOSTENA
ADIKZIOEN VII. PLANA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

OSASUN SAILA

DEPARTAMENTO DE SALUD

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2021

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzako
Liburutegi Nagusiaren katalogoa aurki daiteke:
https://www.katalogoak.euskadi.eus/cgi-bin_q81a/abnetclop?SUBC=VEJ/J0001

Argitalpena:

1.a, 2021ko urtarrila

©

Euskal Autonomia Erkidegoko Herri Administrazioa
Osasun Saila

Autoría:

Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritza
Osasun Saila

Internet:

www.euskadi.eus

Argitaratzailea:

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
C/ Donostia-San Sebastián, 1 – 01010 Vitoria-Gasteiz

Diseinua eta maketazioa:

Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritza
Osasun Saila

Inprimaketa:

Eusko Jaurlaritzaren Erreprografia eta Inprenta Zerbitzua

L.G.:

LG G 64-2021

Aurkibidea

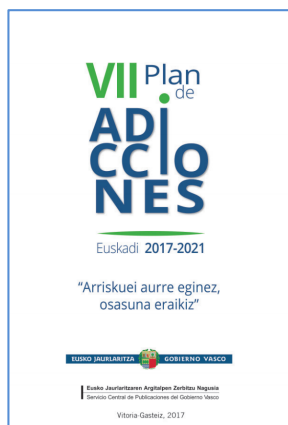
Sarrera	5
Adierazleak	7
2019ko ekintzak	21
1. ARDATZA: Adikzioen prebentzioa eta osasunaren sustapena	23
2. ARDATZA: Eskaintzaren murrizketa	39
3. ARDATZA: Osasun-laguntza, laguntza soziosanitarioa eta gizarteratzea	42
4. ARDATZA: Ezagutzaren, prestakuntzaren eta ebaluazioaren kudeaketa	47
5. ARDATZA: Lidergoa eta koordinazioa	55

Sarrera

Adikzioen VII. Planaren 2019ko ekitaldiko ebaluazio-txosten honen bidez, aldi horretan abiarazitako ekintzei buruzko ikuspegi orokor bat eman nahi dugu, planaren garapen-maila ezagutzeko. Izan ere, substantziadun edo substantziarik gabeko adikzioek EAEko biztanleengan duten eragina murriztea da Planaren azken helburua. Jarraipena zenbait prozesu-adierazletan oinarrituta egiten da, jarduera-ildoan ezarpen progresiboa ebaluatzeko.

Prozesuaren adierazleetan oinarrituta, planaren helburuak lortzeko egindako lanaren aurrerapena neurtzen da. Informazioa Adikzioen Planean inplikaturako eragile guztiek -Eusko Jaurlaritzak, Osakidetzak, toki-erakundeek, hirugarren sektoreko erakundeek eta sektore publikoak, oro har- egindako lanari buruzko datuetatik lortzen da.

Txosten honetan, planaren ardatz bakoitzaren prozesu-adierazleak jasotzen dira, alde batetik, eta, bestetik, berriz, 2019an helburuak lortzeko egindako ekintzak.

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/accciones_plan/es_def/adjuntos/VII_plan_adicciones_eu.pdf

Prozesuaren adierazleen laburpena

Adikzioen VII. Planak prozesu-adierazle batzuk ezartzen ditu, diseinatutako ekintza-ildoan ezarpen progresiboa ebaluatzeko. Epigrafe honetan, prozesu-adierazle horiek lortzen duten garrantzia aztertzen da, 2019an egindako lanaren aurrerapena zein den jakin ahal izateko.

1. ARDATZA. ADIKZIOEN PREBENTZIOA ETA OSASUNAREN SUSTAPENA

2018. urtean, Osasun Sailak toki-erakundeei eta elkarteei emandako laguntzetatik datorren informazioa ustiatzeko aplikazio bat diseinatu eta abian jarri zen. Aplikazio horri esker, diruz lagundutako adikzio-programen eta proiektuen ebaluazio zehatzagoa egin ahal izan da. 2019an, datuak ateratzea errazten duten hobekuntza batzuk sartu dira aplikazioan, emaitzen ebaluazio zabalagoa lortzeko.

Parte-hartzaileen kopurua areagotzea eskola-, familia- eta komunitate-eremuetan egindako prebentzio unibertsaleko proiektuetan. Guztira eta sexuaren arabera berezita. Abiapuntua: 2017.

Taula honetan, jarduketa-eremu bakoitzean egindako prebentzio unibertsaleko proiektuen kopuruari eta proiektu horietan parte hartu duten pertsonen kopuruari buruzko informazioa jasotzen da. Toki-erakundeen eta hirugarren sektoreko proiektuak, laguntzen urteko deialdiaren bidez diru-laguntzak jaso dituztenak, barne hartzen dira, baita Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak kontratatutako zerbitzuak ere.

		Eremua		
		Eskola	Familia	Komunitatea
2017	Proiektu kopuru	100	38	40
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	126.612	11.607	16.749
2018	Proiektu kopurua	63	31	29
	Gizonak	75.085	3.082	13.391
	Emakumeak	83.002	5.625	13.519
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	158.087	8.657	26.910
2019	Proiektu kopurua	61	27	31
	Gizonak	71.086	2.807	15.006
	Emakumeak	73.521	6.170	14.352
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	144.606	8.977	29.358

Oharra: parte-hartzaileen kopurua toki-erakundeei eta hirugarren sektoreak emandako datuetatik ateratzen da; beraz, baliteke parte-hartzaileak zenbatzean bikoiztasunen bat gertatzea.

Parte-hartzaileen kopurua areagotzea substantzien kontsumoei eta adikzioa sortzeko arriskua duten gehiegizko jokabideei lotutako arriskuak arintzeko proiektuetan, eta arrisku-egoeran edo ahultasun-egoeran dauden kolektiboetan eta pertsonengan eskola, familia, komunitate, aisia eta jai-eremuetan. Guztira eta sexuaren arabera berezita. Abiapuntua: 2017.

Taula honetan, jarduketa-eremu bakoitzean egindako prebentzio selektiboko proiektuen kopuruari eta proiektu horietan parte hartu duten pertsonen kopuruari buruzko informazioa jasotzen da. Toki-erakundeen eta hirugarren sektoreko proiektuak, laguntzen urteko deialdiaren bidez diru-laguntzak jaso dituztenak, barne hartzen dira, baita Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak kontratatutako zerbitzuak ere.

		Eremua			
		Eskola	Familia	Komunitatea	Aisia eta jaiak
2017	Proiektu kopurua	42	18	32	47
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	43.321	1.663	16.920	34.585
2018	Proiektu kopurua	26	12	31	26
	Gizonak	16.561	545	6.574	25.246
	Emakumeak	14.378	899	6.679	16.722
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	30.939	1.444	13.253	41.968
2019	Proiektu kopurua	28	11	19	26
	Gizonak	16.586	478	4.669	24.779
	Emakumeak	17.889	1.017	3.822	18.869
	Parte-hartzaileen guztizko kopurua	34.475	1.495	8.491	43.648

Oharra: parte-hartzaileen kopurua toki-erakundeek eta hirugarren sektoreak emandako datuetatik ateratzen da; beraz, baliteke parte-hartzaileak zenbatzean bikoiztasunen bat gertatzea.

Parte-hartzaileen kopurua areagotzea alkoholaren, tabakoaren eta kalamuaren kontsumoaren prebentziorako programa espezifikoetan. Guztira eta sexuaren arabera.

Taula honetan, alkoholaren, tabakoaren eta kalamuaren kontsumoaren prebentziorako berariazko proiektuen kopurua eta hiru substantzietan dieten proiektuen kopurua jasotzen dira, baita proiektu horietan parte hartu duten pertsonen kopurua ere. Toki-erakundeen eta hirugarren sektoreko proiektuak, laguntzen urteko deialdiaren bidez diru-laguntzak jaso dituztenak, barne hartzen dira, baita Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak kontratatutako zerbitzuak ere.

		Proiektu kopurua	Gizonak	Emakumeak	Parte-hartzaileen guztizko kopurua
2018	Berariazkoak: Alkohola	10	14.117	10.119	24.236
	Berariazkoak: Tabakoa	6	4.929	6.646	11.575
	Berariazkoak: Kalamua	5	1.785	1.665	3.450
2019	Berariazkoak: Alkohola	8	18.565	14.706	33.270
	Tabakoa, berariazkoak	3	4.804	4.808	9.612
	Kalamua, berariazkoak	3	691	361	1.052

Oharra: parte-hartzaileen kopurua toki-erakundeek eta hirugarren sektoreak emandako datuetatik ateratzen da; beraz, baliteke parte-hartzaileak zenbatzean bikoiztasunen bat gertatzea.

Esku hartzeko eredu bat garatzea drogen kontsumoa eta bestelako adikzioak murrizteko tokiko mailan. Eredu horrek komunitateari eta hiri-inguruneko determinatzaileei buruzko informazio fidagarria izango du.

Tokiko mailan garatzen den esku hartzeko eredia bi ardatz nagusitan egituratuta dago:

- Toki-erakundeek eta hirugarren sektoreak egindako lana bultzatzea, Osasun Sailaren adikzioen inguruko laguntzei buruzko aginduaren bidez.
- Zenbait zerbitzu zuzenean ematea, Eusko Jaurlaritzaren zuzeneko kontratazioaren bidez.

Laguntzen urteko deialdiak ildo hauek dauzka:

- Toki-erakundeek talde teknikoak sortzea eta mantentzea.

	2017		2018		2019	
	Talde teknikoen kop.	Emandako munta	Talde teknikoen kop.	Emandako munta	Talde teknikoen kop.	Emandako munta
Araba	4	198.280	4	191.322	4	177.383
Bizkaia	19	666.489	20	652.532	20	687.001
Gipuzkoa	11	309.366	12	330.281	10	309.751
Guztira	34	1.174.135	36	1.174.135	34	1.174.135

- Adikzioen komunitate-prebentzioarako eta jokabide osasungarrien sustapenerako programak garatzea, toki-erakundeek zuzenean kudeatuta, edo, erakunde espezializatuekin elkarlanean.

Eusko Jaurlaritzak komunitate-prebentzioarako programak garatzeko ematen dituen laguntzak eskuratzeko lehiatzen diren toki-erakundeen kopurua.

	2017		2018		2019	
	Toki-erakundeen kop.	Emandako munta	Toki-erakundeen kop.	Emandako munta	Toki-erakundeen kop.	Emandako munta
Araba	3	53.413	3	52.327	3	54.552
Bizkaia	23	296.458	22	273.376	22	279.678
Gipuzkoa	18	211.895	20	236.062	18	227.535
Guztira	44	561.765	45	561.765	43	561.765

- Eusko Jaurlaritzak zuzenean kontratatzen ditu hainbat erakunde espezializatu, batez ere hezkuntzaren, jaien eta aisialdiaren arloetan esku hartzeko eta sentsibilizazio-kanpainen bidez.

	Kontratuen kop.	Munta
2017	13	409.686
2018	13	437.681
2019	11	396.083
Guztira	37	1.243.450

2. ARDATZA: ESKAINTZAREN MURRIZKETA

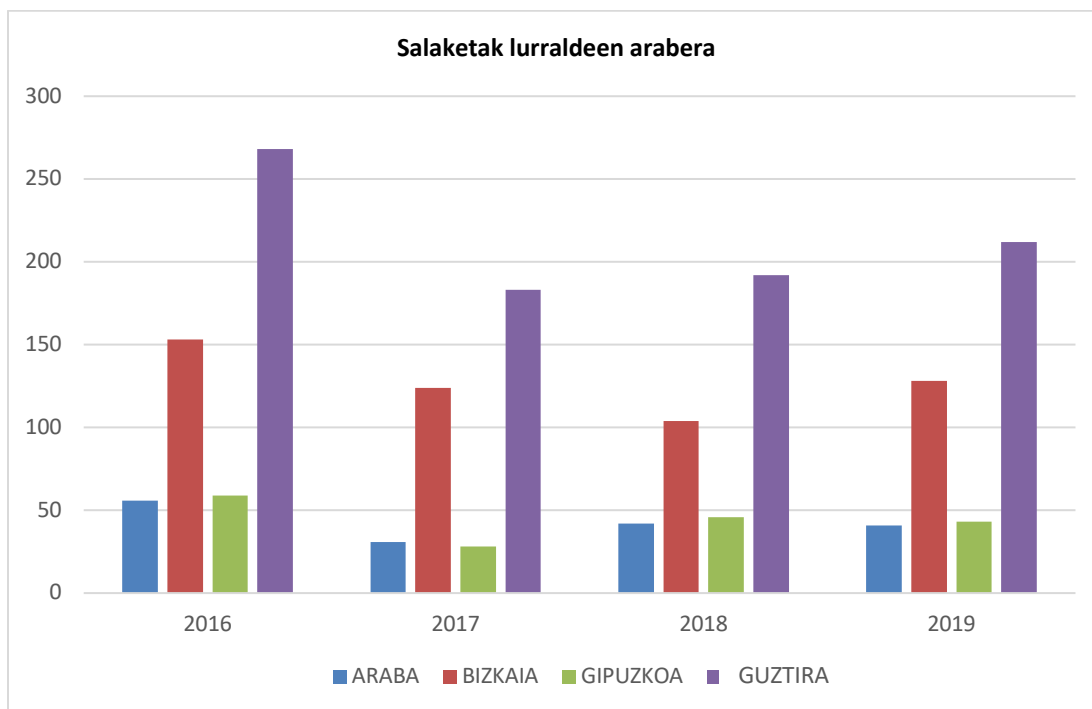
Salaketa-kopurua lurraldeen arabera, sektoreen arabera, salatzaileen arabera eta arau-hauste motaren arabera.

Apirilaren 7ko 1/2016 Legeak, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoak, honako erakunde hauen artean banatzen ditu ikuskaritza- eta zehapen-eskumenak, zehapen-motaren eta bakoitzaren graduazioaren arabera: alkatetzak, Eusko Jaurlaritzan adikzioen arloan eskuduna den saila, Gobernu Kontseilua eta Eusko Jaurlaritzan gizarte-arloan eta osasun-arloan eskudunak diren sailak. Hori dela-eta, Eusko Jaurlaritza tabakoaren arloko arau-hauste astunetan eta edari alkoholdunen arloko arau-hauste oso astunetan soilik da eskuduna eta prozedura horiei buruzko informazioa dauka. Datu horiek oinarri hartuta, tabakoari buruzko ondorio hauek atera dira:

Salaketak lurraldeen arabera: 2016. urtean, orduan sartu baitzen indarrean apirilaren 7ko 1/2016 Legea, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoa, salaketa-kopuru handiagoa erregistratu zen. Ondoren, jaitsi egin ziren, eta, 2019. urtean, berriz ere handitu egin zen kopurua pixka bat, Bizkaian.

Salaketak lurraldeen arabera

	2016	2017	2018	2019
Araba	56	31	42	41
Bizkaia	153	124	104	128
Gipuzkoa	59	28	46	43
Guztira	268	183	192	212

Salaketak sektoreen arabera: ostalaritza da 2016tik 2019ra arteko aldian salaketa-kopuru handiena izan duen sektorea, eta, horren ostean, joko-establezimenduak.

Salaketak sektoreen arabera

	2016	2017	2018	2019	Guztira
Ostalaritza	176	125	129	114	544
Gizarte-/Kultur-/Jolas-zentroa	5	1	4	1	11
Lantokia	6	2			8
Garraibidea/Garraio publikoa			2	3	5
Kirol-zentroa/Ikuskizun publikoa	11	6	20	6	43
Merkataritza-gunea/Saltoki-gunea/Saltokia	6	7	12	23	48
Osasun-zentroa			1		1
Zerbitzugunea		1			1
Haurrentzako parkea	1	1			2
Joko-establezimenduak	61	38	24	62	185
Jabekideen erkidegoak	2	2			4
Ikastetxea				2	2
Erakunde publikoa					
Aireportua					
Bide publikoa				1	1

Salaketak salatzaileen arabera: salaketa gehienak udaltzaingoetatik datoz eta, gero, Ertzaintzak jarritakoak daude. Partikularrei dagozkienak pixkanaka murriztuz joan dira urtez urte.

Salaketak salatzaileen arabera

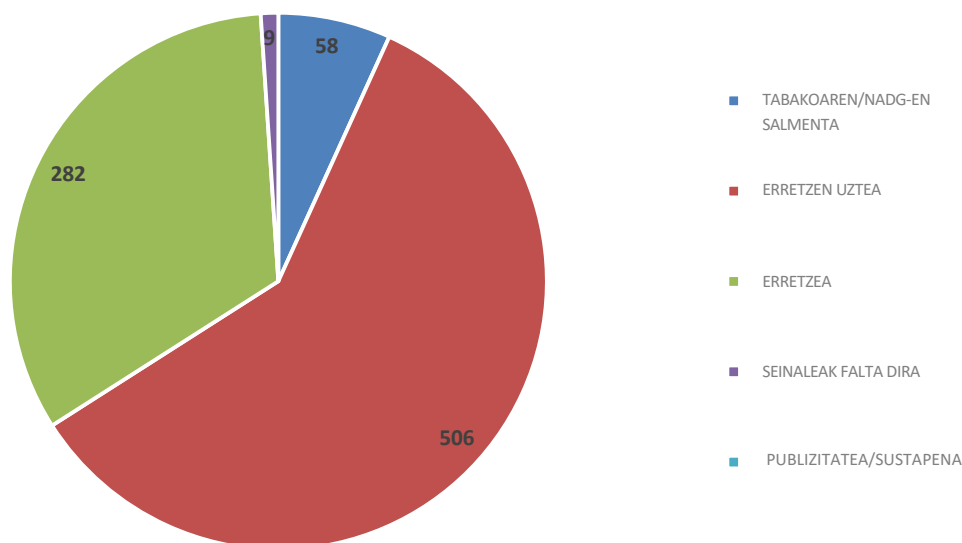
	2016	2017	2018	2019	Guztira
Ertzaintza	106	49	87	93	335
Udaltzaingoa	114	96	74	78	362
Partikularra	31	27	22	25	105
Guardia Zibila	16		9	16	41
Osasun Publikoko ikuskaria eta ofizioz		11			11
Jabekideen erkidegoak	1				1

Salaketak arau-hauste motaren arabera: emandako datuak Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzan erregistratu diren salaketei buruzkoak dira. Erregistratutako salaketetatik, gehienak erretzea baimenduta ez dagoen establezimendu eta tokietan erretzen uztearen ondorioz jarri dira.

Salaketak arau-hauste motaren arabera

	2016	2017	2018	2019	Guztira
Tabakoaren/NADG-en salmenta	15	11	13	19	58
Erretzen uztea	142	127	112	125	506
Erretzea	106	44	67	65	282
Seinaleak falta dira	5	1	0	3	9
Publizitatea/Sustapena					

Erregistratutako salaketak arau-hauste motaren arabera, 2016tik 2019ra

Beste esku-hartze batzuk:

– Tabakoari dagokionez:

- Erretzearen ondoriozko arau-hausteengatiko salaketei dagozkien udalerrietako alkateei egindako komunikazioak, organo horiei dagokielako tabakoaren arloko arau-hauste arinengatiko zehapenak jartzea.

2016	2017	2018	2019
45	44	67	65

- Salatutako erakundeei edo pertsonei zuzendutako informazio-jarduketak, tabakoaren arloko kasu zehatzari aplikatu beharreko arauari buruzkoak.

2016	2017	2018	2019
25	19	10	12

– Edari alkoholdunei dagokienez:

- Edari alkoholdunen arloko arau-hauste arinengatiko eta astunengatiko (edari alkoholdunak kontsumitu eta saltzeagatiko) salaketei dagozkien udalerrietako alkateei egindako komunikazioak, organo horiei dagokielako zehatzeko eskumena. 2016. urtean ez zen informazio hori biltzen.

2017	2018	2019
26	6	0

- Edari alkoholdunen publizitate ez-zilegiari buruzko ofiziozko jarduketak, Eusko Jaurlaritzan adikzioen arloan eskuduna den organoari dagokielako edari alkoholdunei buruzko sustapenarekin eta publizitatearekin zerikusia duten arau-hausteengatiko zehapenak jartzea. 2016. urtean ez zen informazio hori biltzen.

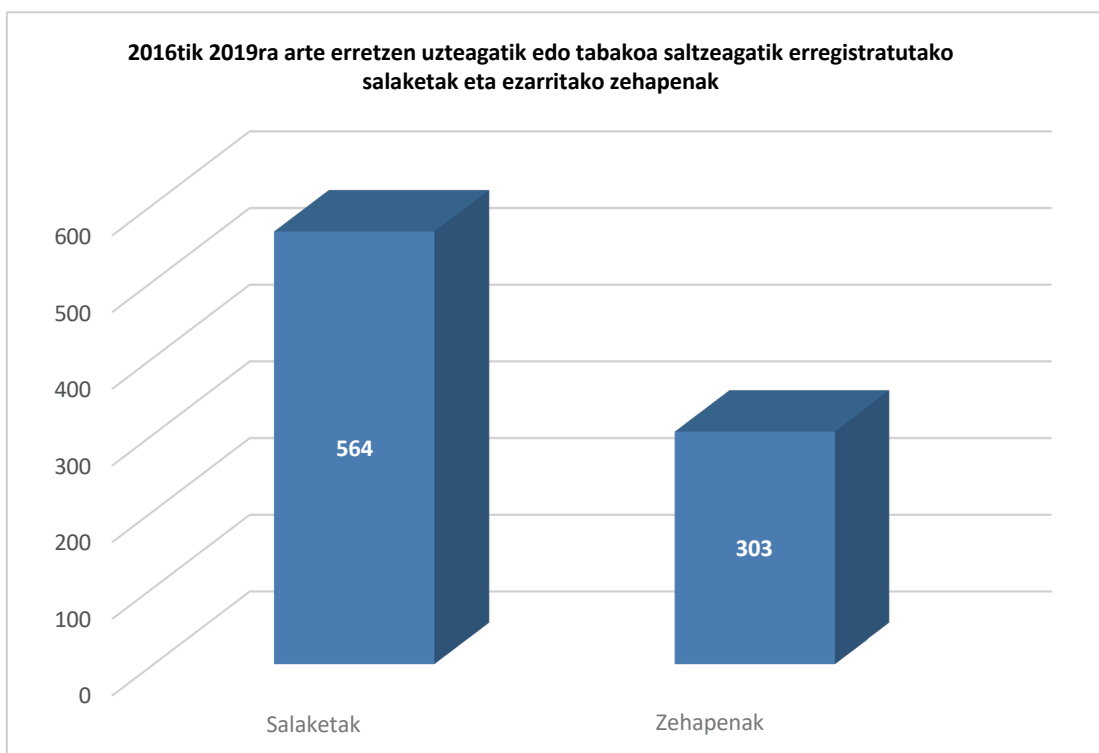
2017	2018	2019
1	1	0

Zehapen-kopurua salaketa-kopuruari dagokionez.

Apirilaren 7ko 1/2016 Legea, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoa, 2016ko apirilaren 14an sartu zen indarrean. 95. artikuluan zehatzeko eskumena ezartzen da. Tabakoaren arloko arau-hauste astunei (erretzen uzteari eta tabakoa saltzeari) dagozkien zehapenak direla-eta, haien gaineko eskumena Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzari baitagokio, 303 zehapen-espeditente amaitu dira 2019 arte jasotako 564 salaketetatik.

Erretzen uzteagatik edo tabakoa saltzeagatik ezarritako zehapenak

	2016	2017	2018	2019	Guztira
Araba	20	7	11	17	55
Bizkaia	65	47	41	40	193
Gipuzkoa	17	11	10	17	55

Zehapenen ordezeko neurrien kopurua.

Zehapenen ordezeko neurriak

	Ordezko neurrien kopurua
2017	25
2018	62
2019	137

Oharra: informazio hori udalek jasotako datuetatik ateratzen da.

2018an, apirilaren 7ko 1/2016 Legea, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoa, garatzeko dekretua idazteko aurretiko azterketa- eta analisi-fasea egin da; dekretu horren xedea da apirilaren 7ko 1/2016 Legearen 93. artikuluan xedatutako ordezeko neurriak arautzea. 2019an dekretuaren zirriborroa lantzen jarraitu da.

Akordioak edo kanpainak aisialdi, merkataritza eta ostalaritzako enpresa-erakundeekin.

- Alkohol-kontsumoaz sentsibilizatzeko kanpaina, “Zaindu”, adikzioei buruzko tokiko plana duten toki-erakundeekin koordinatuta.

“Zaindu” kanpaina parte hartu duten tokiko erakundeak

	2017	2018	2019	Lurralde historikoko guztizkoa
Araba	3	3	5	11
Bizkaia	14	10	13	37
Gipuzkoa	5	8	7	20
Guztira	22	21	25	68

Oharra: 3 erakunde Arabako 3 kuadrilla dira, eta Arabako Foru Aldundiaren adikzio-plana dute.

- Ostalaritzako banaketa arduratsuari buruzko programa eta alkoholaren eta beste droga batzuen kontsumoari lotutako arriskuak murrizteari buruzko prestakuntza, gazteekin eta adingabeekin harremanetan lan egiten duten pertsonentzat.

Tailerren kopurua lurralde historikoaren arabera

	2017	2018	2019	Guztira
Araba	3	3	4	9
Bizkaia	13	18	13	44
Gipuzkoa	6	7	15	29
Guztira	22	28	32	82

3. ARDATZA: OSASUN-LAGUNTZA, LAGUNTZA SOZIOSANITARIOA ETA GIZARTERATZEA

Adikzio-arazoak dituen eta bazterketa-egoeran dagoen pertsona-kopurua, arreta integrala sustatzen duten baliabideetan arreta jasotzen duena.

Adikzio-arazoak dituen eta bazterketa-egoeran dagoen pertsona-kopurua, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzarekin adostutako baliabideetan arreta jasotzen duena

	2017		2018		2019		Guztira	
	G	E	G	E	G	E	G	E
Eskakizun txikiko eta arreta eta larrialdi soziosanitarioko eguneko baliabidea gizarte bazterketa egoeran dauden droga-mendekoentzat	396	88	347	80	365	77	1.108	245
Bilbon adikzioei arreta emateko zentro soziosanitarioa. “Anden 1”	358	74	344	68	337	57	702	199
“HONTZA” gaueko larrialdi- eta harrera-zentroa	464	163	575	155	532	127	1.039	445
GUZTIRA	1.208	325	1.266	303	1.234	261	2.849	889

Toxikomaniei buruzko informazio-sistemak (TIS), Eusko Jaurlaritzako Plangintza, Antolamendu eta Ebaluazio Sanitarioko Zuzendaritzak eginak, hiru adierazle hauetan oinarrituta jasotzen ditu datuak: tratamenduaren adierazlea, larrialdien adierazlea eta hilkortasunaren adierazlea. Tratamenduaren adierazleak honako hauei buruzko informazioa biltzen du: toxikomaniak tratatzeko Euskadiko zentroetan (Osakidetzan, zentro itundu edo pribatuetan) substantzia psikoaktiboekiko mendekotasun edo abusuagatik tratamendua hasi duten pertsonak.

Onartuen kopurua, substantziaren arabera. 2019

Substantzia nagusia	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Alkohola	795	321	1.116
Kokaina klorhidratoa (hautsa)	419	43	462
Kalamua (zehaztu gabe)	354	57	411
Heroina (diazetilmorfina edo diamorfina)	144	25	169
Anfetaminak, zehaztu gabe	93	32	125
Oinarrizko kokaina (crack)	50	4	54
Landarea, kalamu belarra, marihuana	21	7	28
Alkohola + kokaina	17	4	21
Heroina + kokaina, zehaztu gabe (nahasketa)	18	3	21
Kalamu-erretxina, haxixa	14	3	17
NSZren estimulatzaileak, zehaztu gabe	19	3	22
Anfetamina sulfatoa	19	4	23
Ketamina	24	4	28
Opioideak zehaztu gabe	9	9	18
Zehaztu gabeko kokaina	7	.	7
Benzodiazepinak zehaztu gabe	10	3	13
Hipnotikoak eta lasaigarriak, zehaztu gabe	7	1	8
Metadona	4	1	5
Zehaztu gabeko substantzia psikoaktiboa	3	.	3
Alprazolama	2	2	4
Tetrahidrocannabinola (THC, dronabinola)	4	2	6
Substantzia lurrunkorrek (ukiezinak), zehaztu gabe	1	.	1
Kodeina (metilmorfina)	.	1	1
Klonazepama	1	.	1
Heroina + oinarrizko kokaina (nahasketa)	.	.	.
Morfina	1	.	1
MDMA (3,4-metilendioxi-metanfetamina)(Estasia, Adan)	1	.	1
Lorazepama	1	.	1
Kokaina (koka pasta)	1	.	1
Kafeina	.	.	.
Heroina + kokaina klorhidratoa (nahasketa)	1	.	1
Mefedrona	1	.	1
Estasisa eta zehaztu gabeko deribatuak	1	.	1
Opioa	1	.	1

Iturria: Tokikomaniei buruzko informazio-sistema. Plangintza, Antolamendu eta Ebaluazio Sanitarioko Zuzendaritza. Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila.

Tratamendua hasi duten pertsonen kopurua, ikasketen arabera. 2019

Ikasketa maila	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Ez daki ez irakurtzen ez idazten	12	1	13
Ez du Derrigorrezko Lehen Hezkuntza amaitu	237	48	285
Derrigorrezko Lehen Hezkuntza amaitu du	652	128	780
Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza amaitu du	357	101	458
Batxilergoa edo erdi mailako heziketa ziklo bat amaitu du	468	134	602
Goi mailako ikasketak amaitu ditu	148	69	217
Ezezaguna	169	48	217
GUZTIRA	2.043	529	2.572

Iturria: Tokikomaniei buruzko informazio-sistema. Plangintza, Antolamendu eta Ebaluazio Sanitarioko Zuzendaritza. Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila.

Tratamendua hasi duten pertsonen kopurua, lan-egoeraren arabera. 2019

Lan-egoera	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Lan-harreman mugagabea edo autonomia	603	120	723
Aldi baterako lan-harremana	225	62	287
Soldatarik gabe. Familiarentzako lanean	7	5	12
Langabea, aurretik lanik egin gabea	114	28	142
Langabea, aurretik lana eginda	642	192	834
Ezintasun iraunkorra duena, pentsioduna	229	56	285
Ikasten edo oposizioak egiten	93	18	111
Soilik etxeko lanak egiten	2	18	20
Beste egoera batean	85	15	100
Ezezaguna	43	15	58
GUZTIRA	2.043	529	2.572

Iturria: Toxikomaniei buruzko informazio-sistema. Plangintza, Antolamendu eta Ebaluazio Sanitarioko Zuzendaritza. Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila.

Adikzio-arazoak dituzten emakumeei zuzendutako esku-hartze espezifikoaren kopurua.

	2017	2018	2019
Adikzio-arazoak dituzten emakumeei zuzendutako hirugarren sektoreko erakundearen proiektuen kopurua.	2	4	2
Adikzio-arazoak dituzten emakumeei zuzendutako toki-erakundearen proiektuen kopurua.	1	0	0

Toxikomaniei buruzko Informazio Sistemaren bildutako datuen arabera, 2019an 529 emakume onartu dira.

Toxikomaniengatik tratamendua jasotzeko onartutakoaren kopurua, guztira. 2019

Gizonak	2.043
Emakumeak	529
GUZTIRA	2.572

Iturria: Toxikomaniei buruzko informazio-sistema. Plangintza, Antolamendu eta Ebaluazio Sanitarioko Zuzendaritza. Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila.

Osakidetzak egindako esku-hartzearen kopurua tabakoa erretzeko ohitura uzteari dagokionez (esku-hartze laburra, intentsiboa, motibaziozko laguntza, tratamendu farmakologikoa).

Tabakoa erretzeko ohitura uzteko eskaintza Osakidetzako lehen mailako arretako kontsultetan ematen da. Zerbitzua erabiltzen duten gehienak emakumeak dira, nahiz eta tabakismoaren prebalentzia emakumeengan gizonengan baino baxuagoa izan.

	Taldekoa			Banakakoa		
	Emakumeak	Gizonak	Guztira	Emakumeak	Gizonak	Guztira
2017	543	372	915	1.076	989	2.065
2018	306	218	524	944	915	1.859
2019	427	253	680	1.040	1.019	2.059

Iturria: Osakidetza

Substantziarik gabeko adikzioen inguruko programa espezifikoaren kopurua.

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak talde teknikoak sortzeko eta mantentzeko, adikzioen prebentzio komunitarioko programak garatzeko eta arriskuak eta kalteak prebenitzeko eta murrizteko eta jokabide osasungarriak bultzatzeko emandako laguntzei buruzko aginduaren bidez, jarduketa hauek finantzatu dira:

	Toki-erakundearen prebentzio komunitarioko programak			Arriskuak eta kalteak prebenitzeko eta murrizteko hirugarren sektoreko erakundearen proiektuak			
	Erakunde kopurua	Proiektu/programa kopurua	Hartzaile-kopurua	Erakunde kopurua	Proiektu/programa kopurua	Hartzaile-kopurua	
2017	0	0	0	6	8	3.794	
2018	0	0	0	8	11	6.230	
2019	9	9	4.442		7	10.468	
			G	E		G	E
			2.170	2.272		5.445	5.023
Guztira	0	0	0	21	31	20.740	

2019an, toki-erakundeek jokabide-adikzioak edo substantziarik gabeko adikzioak jorratzen dituzten 9 proiektu espezifiko aurkeztu dituzte. Hirugarren sektoreko erakundeek garatzen dituzten 12 proiektuekin batera, 21 proiektu aurkeztu dituzte guztira.

4. ARDATZA. EZAGUTZAREN, PRESTAKUNTZAREN ETA EBALUAZIOAREN KUDEAKETA

Adikzioen gaian Osasun Sailak emandako laguntzen ebaluazioa sendotzea, genero- eta geografia-ekitatearen ikuspuntutik, baita hezkuntzaren arlokoetan ere hornidura-motaren arabera (publikoa, itundua edo pribatua).

2019an, emandako laguntzak ebaluatzeko 2018an abian jarritako aplikazioa hobetu da. Zuzendu egin dira erakundeek emandako datuak modu zehatzagoan ustiatzeko identifikatutako mugak, honako aldagai hauetan oinarrituta: generoa, lurralde historikoa, eremua, prebentzioari eta tratamenduari heltzeko modua. Horri esker, egindako ekintzen eta horien irismenaren azterketa zehatza eta osoa egin ahal izan da.

Substantziek eragindako eta substantziarik gabeko adikzioen eremuko ezagutza hobetzeko gauzatutako ikerketa-kopurua areagotzea (kuantitatiboak, kualitatiboak edo ikerketa-ekintza), ekitatearen ikuspuntutik. Abiapuntua: 2017.

Adikzioen arloko ikerketak Eusko Jaurlaritzako Adikzioen Zerbitzuak berak eta harekin hitzartutako erakundeek egiten dituzte, hala nola SIIS (Euskal Autonomia Erkidegoko Droga Mendekotasunen Dokumentazio Zentroak), Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak eta Kriminologiaren Euskal Institutuak.

Ikerketa-kopurua		
2017	2018	2019
6	7	9

Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzari lotutako erakundeen prestakuntza-ekintzen kopuruaren egonkortasuna. Abiapuntua: 2017

Prestakuntza-ekintzak SIISek (Euskal Autonomia Erkidegoko Droga Mendekotasunen Dokumentazio Zentroak) eta Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak egiten dituzte, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzarekin sinatutako hitzarmenen esparruan.

	Prestakuntza-jarduera	Ikasle-kopurua	Jardueraren orduak
2017	7	342	71
2018	6	157	56
2019	7	325	
		G	E
		53	272
			112

Droga-mendekotasunen Euskal Behatokia berriz diseinatzea eta eguneratzea, baita Adikzioen Zerbitzuaren webguneko gainerako atalak ere.

2018an sartu zen indarrean otsailaren 20ko 25/2018 Dekretua (EHAA, 45. zk., 2018ko martxoaren 5koa), Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko Legean bildutako erakunde-egitura garatzen duena. Dekretuak **Adikzioen Euskal Behatokia** arautzen du eta informazio-zerbitzu horren izaera juridikoa, eremu materiala, helburua eta eginkizunak ezartzen ditu, baita gutxienez garatu beharko dituen txosten, produktu eta zerbitzuak ere.

Osasun Sailaren Adikzioen webgune berria berariazko 5 ataletan antolatu da, beste eremuekin erkideak direnez gain. Hona hemen atalak: Droga eta adikzioei buruz; GABIA: Mendekotasunen Euskal Behatokia; Programak, planak eta bestelako ekimenak; Laguntza bilatzen ari zara?, eta Sentsibilizazio gunea.

<https://www.euskadi.eus/eusko-jaurlaritza/mendekotasunak/hasiera/>

Horrekin batera Gainera, 24 orduko arreta-telefono bat sartu zen laguntza eta informazioa eskatzeko, ZAINDU kanpaina aurkeztu da (alkoholaren eta beste substantzia adiktibo batzuen kontsumoaren prebentzioa, bereziki gazteei zuzendua), arau-informazioa, planei, programei eta esku-hartzei buruzko informazioa eta abar.

Gabia-Droga Menpekotasunen Euskal Behatokian erregistratutako bisiten kopuruak nabarmen egin du gora 2019an, 2017arekin alderatuta.

Kanpoko bisiten erregistroa Gabia-Droga Mendekotasunen Euskal Behatokian

	2017	2018	2019
Euskadiko adikzioei buruzko inkesta	45	651	2.673
Jardunbide egokiak	85	232	191
Alerta-sistemak	65	268	176
Argitalpen teknikoak	50	295	455
Adikzioen eta droga-mendekotasunen baliaibideak	15	1.499	1.620

Adikzioen webguneko beste zerbitzu batzuetan ere erregistratu dira bisitak:

Kanpoko bisiten erregistroa adikzioen webguneko beste zerbitzu batzuetan

	2018	2019
Adikzioen hasierako orria	10.363	9.290
Droga eta adikzioei buruz: Jokaerazko adikzioak	6.170	11.711
Adikzioei buruzko Euskadiko VII. Plana	3.495	1.573
Non bilatu laguntza?	1.811	3.003
Kerik gabeko gazteak	1.764	3.869
Droga eta adikzioei buruz: Anfetamina	1.789	3.913
Droga eta adikzioei buruz: Kokaina	1.304	3.886
Droga eta adikzioei buruz: Lsd-a		10.007

Oharra: 2018an ez ziren Lsd-ari buruzko bisiten erregistroak kontatu.

Drogomedian erregistratutako datuei dagokienez, 2018ko bisita-kopurua %28 igo da 2017arekin alderatuta. 2019an oso igoera nabarmena ikusi da 2018aren aldean, %88tik gorakoa.

Drogomediako bisiten erregistroa

2017	2018	2019
24.493	31.265	58.939

5. ARDATZA. LIDERGOA ETA KOORDINAZIOA

Prozesuaren adierazleak

Bilera-kopurua adikzioen arloko araudia betetzen eta planak garatzen inplikaturik dauden agenteekin.

Bilera-kopurua

2017	37
2018	59
2019	78

Adikzioen Euskal Kontseiluaren eta Adikzioen Institutuzio arteko Batzordearen saio-kopurua.

	Adikzioen Institutuzio arteko Batzordea	Adikzioen Euskal Kontseiluaren Batzordea
2017	2	1
2018	0	0
2019	1	1

2019ko ekintzak

1. ARDATZA: Adikzioen prebentzioa eta osasunaren sustapena

HELBURU OROKORRA: Osasunaren sustapena bultzatzea, pertsonak gaitzeko beraien osasuna baldintzatzen duten elementuen gainean kontrol handiagoa izan dezaten, substantzien eskaria murrizten eta adikzioerik gabeko bizitza eramaten lagunduko duten inguruak garatuz eta trebeziak eskuratuz. Eta, aldi berean, babeserako faktoreak indartzea, adikzioen eragina eta prebalentzia murriztea eta horien aurrekari diren arrisku-faktoreak eta jokabideak gutxitzea.

1.1 helburua. Osasunaren sustapena eta prebentzio unibertsala bultzatzea adikzioen eredu bio-psiko-sozialetik eta komunitatearen ikuspegitik, sektoreen arteko lana, erakundeen arteko koordinazioa eta hirugarren sektorearekin eta beste eragile batzuekin izan beharreko lankidetzak bultzatuz.

Ekintzak:

1.1.1 Osasuna baldintzatzen duten gizarte-alarreko elementuen eta osasun-alarreko ekitatearen ikuspegia sartzea adikzioen alorrean lan egiten duten gizarteko eta erakundeetako zenbait sektoreekin gauzatutako esku-hartzeetan.

- Eusko Jaurlaritzako Adikzioen Zerbitzuak modu sistematikoan sartzen ditu osasuna baldintzatzen duten gizarte-elementuak bai beraren partaidetzaz bultzatzen diren bai kanpoan egikaritzen diren azterketa eta lanetan. Horrela, honako hauek kontuan hartzeko irizpideak txertatzen dira: auzoen maila sozioekonomikoa, gizonen eta emakumeen partaidetza haien beharren arabera, adin-taldeak berain ezaugarriekin eta bai hirien bai herrien ordezkariak. Unibertsalismo proportzionalaren printzipioa aplikatzen da; horren arabera, biztanle guztientzat eskuragarri dauden ekimen unibertsalak abian jartzen dira eta urrakortasun-egoeran dauden biztanle-taldeetan arreta berezia jartzen da.

- 2019an, zerbitzuko langileek "**Genero indarkeriaren eta sexu erasoaren aurrean Euskadin nola jardun jakiteko osasun arloko profesionalentzako gida**" egiten parte hartu zuten. Adikzioen Zerbitzuaren ekarpena honako hau izan zen: genero indarkeria jasaten duten emakume adiktoen eta aisialdiko eta kontsumoko espazioetan gertatzen diren sexu-abusuen beharrezan aztertzea. Atal espezifiko bat egin eta idatzi zen Adikzioen arloko genero indarkeriari eta sexu-abusuei buruz, gida horretako populazio zaurgarrien taldearen barruan.

https://www.osakidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/guia_violencia_genero/eu_def/adjuntos/guia_vg_eu.pdf

- Psikofarmakoen kontsumoa da sistematikoki emakumeen artean gizonen artean baino prebalentzia handiagoa duen bakarra (adin guztietan). 2019an, Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak ikerketa kuantitatibo eta kualitatibo bati ekin zion, "**Psikofarmakoen kontsumoa EAEko neska nerabeetan**" gaiari buruz.

1.1.2 Komunitatearen partaidetza sustatzea tokiko sareetan, osasuna eta ongizatea sortzen dituzten eta adikziozko jokabideak saihesten laguntzen duten faktoreak identifikatzeko, arreta berezia jarriz urrakortasun-egoeran dauden gizarteko taldeetan.

- 2019an, Osasun Saileko Adikzioen Zerbitzuak Uribe Kostako Osasun Komunitarioko Tokiko Sarean parte hartu zuen, eta proiektu baten protokoloari ekin zitzaion, **eskola-eremuan berdinen arteko prebentzio-esku-hartze bat diseinatzeko eta ebaluatzeko, kalamuaren kontsumoan oinarrituta.**

- Urtero **osasun komunitarioari eta osasun-sustapenari buruzko jardunaldia** egiten da, EHUK antolatuta. 2019ko apirilaren 4an, "Udalerrria osasuna sortzen duen gune bezala" landu zen.

<https://www.ehu.eus/documents/3638427/11726248/V-Jornadas-promocion-salud-Programa.pdf/46be017f-e403-3818-9276-d65718b4c5d1?t=1554311776000>

1.1.3 Osasunaren sustapenerako eta adikzioen prebentzio unibertsalerako programak eta jarduketak bultzatzen jarraitzea familiako, eskolako, aisiako, komunitateko eta laneko eremuetan. Hauek, hain zuzen ere:

- Hezkuntza-komunitateari zuzendutako osasunaren sustapenerako eta adikzioen prebentzio unibertsalerako baliabide didaktikoak eta tresna bereziak sortzea.

- Osasunaren sustapenerako eta adikzioen prebentzio unibertsalerako baliabide didaktikoak eta tresna bereziak prestatzea, hezkuntza ez arautuan eta ez formalean erabiltzeko.

- Adingabeei eta gazteei jokabide osasungarriak eskuratzen lagunduko dieten gaitasunak, trebeziak eta tresnak emango dizkieten jarduketak bultzatzea.

- Gazteei zuzendutako aisia alternatibo eta osasungarrirako ekimenen garapena sustatzea (eskola orduetatik kanpo).

- Jarduera fisikoa eta kirola sustatzeko dagoeneko martxan dauden programak bultzatzea.

- Osasunaren sustapenerako eta adikzioen prebentziorako programak bultzatzea lan-eremuan, horretarako Osalanekin elkarlanean arituz. Horretarako, lan-eremuan droga-mendekotasunei eta adikzioei buruzko programak, akordioak eta jarduketa-programak garatuko dira, horien eraginak murrizteko helburuarekin.

- **Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren laguntzei buruzko agindua**, hirugarren sektoreari, toki-erakundeei, udalei eta mankomunitatei zuzendua, bai adikzioen prebentziorako eta osasunaren sustapenerako proiektuak garatzeko, bai adikzioen prebentzio komunitariorako taldeak mantentzeko.

2019rako guztizko aurrekontua: 2.854.400 €.

Laguntza-ildo bakoitzerako zenbatekoen banaketa 2017tik 2019ra

	Talde teknikoen mantentzea		Toki-erakundeen prebentzio komunitarioko proiektuak		Arriskuak eta kalteak prebenitzeko eta murrizteko hirugarren sektoreko erakundeen proiektuak		Guztira
	Erakunde kopurua	Aurrekontua	Proiektu kopurua	Aurrekontua	Proiektu kopurua	Aurrekontua	
2017. urtea	34	1.174.135	328	561.765	65	882.500	2.618.400
2018. urtea	36	1.174.135	179	561.765	72	882.500	2.618.400
2019. urtea	34	1.174.135	179	561.765	67	1.118.500	2.854.400

Agindua 2019ko uztailaren 18an argitaratu zen.

<https://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2019/07/1903493e.pdf>

Emandako diru-laguntzak argitaratzeko ebazpena 2020ko apirilaren 21ean argitaratu zen.

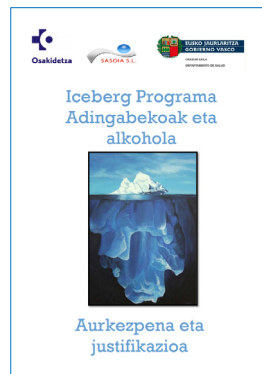
<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2020/04/2001882e.pdf>

- Hirugarren sektoreko erakundeek **arriskuak eta kalteak murrizteko 67 proiektu** gauzatu dituzte Eusko Jaurlaritzarekin koordinatuta:

	Bizkaia	Gipuzkoa	Araba	Proiektuak guztira
	Proiektu kopurua	Proiektu kopurua	Proiektu kopurua	
2017	40	15	10	65
2018	46	16	10	72
2019	43	15	9	67

- Gainera, toki-erakundeek 64 prebentzio-proiektu garatzen dituzte hezkuntzaren esparruan; horietatik 47 prebentzio unibertsalekoak dira, eta, 17, prebentzio selektibokoak. Proiektu horietan 39.776 mutilek eta 38.999 neskek parte hartzen dute.

- **ICEBERG programak** DBHko ikasleen artean alkohol-kontsumoaren prebentzio unibertsala egitea du xede, emozioen kudeaketan eta asertibotasunean oinarrituta dago, eta hiru euskarri hauetan egituratuta dago: substantzia, ingurunea eta pertsona. 2018-2019 ikasturtean, 21 herritako 29 ikastetxetan garatu da eta 1.988 mutilek eta 2.013 neskek hartu dute parte.

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_alcohol_programas/eu_def/adjuntos/Aurkezpena%20eta%20justifikazioa.pdf

- **Arriskuak prebenitzeko eta murrizteko programa**, berariaz alkohol-kontsumoari buruzkoa, DBHko laugarren mailako, Batxilergoko eta heziketa-zikloetako ikasleei zuzendua, Eusko Jaurlaritzak zuzenean finantzatua.

	Tailer kopurua	Ikastetxe kopurua	Parte hartu duten ikasleen kopurua	Herri kopurua
2017	230	89	4.077	44
2018	238	78	4.357	38
2019	255	87	4.844	52

- Alkohol-kontsumoaren prebentzioa eskola-ingurunean, **Mimarte antzerki-proiektuaren** bidez.

	Antzezen kopurua	Herri kopurua	Parte-hartzaileen kopurua	
2017	36	27	2.238	
2018	40	23	2.300	
2019	61	27	3.709	
			H	M
			1.678	2.031

Taula horretan, Mimarte programari buruzko datuak jasotzen dira, guztira, bai Eusko Jaurlaritzak zuzenean finantzatutako antzezenak bai toki-erakundeek bultzatutakoak.

<http://www.teatromimo.com/2019%20Mimarte%20Euskadi%20Eus.pdf>

- **Jai-eremuko prebentziozko esku-hartzeak**, 1.3.12 ekintzan (Testinga, alkoholimetriak eta lonjak) deskribatutakoak.
- **Banaketa arduratsua programa eta prestatzaileen prestakuntza**, ostalaritzako langileentzat eta adingabeekin lan egiten duten profesionalentzat, adibidez, astialdiko begiraleentzat eta kaleko hezitzaileentzat.

	Tailer kopurua	Herri kopurua	Profesionalen kopurua	
2017	22	23	302	
2018	28	16	335	
2019	32	15	322	
			G	E
			148	174

- **Kerik Gabeko Gazteak** programa, “Tabako-kerik Gabeko Euskadi” estrategian kokatua; truke eta elkarrizketa-programa da, tabakoarekin zerikusia duten alderdi anitz lantzeko. Bertan, lehen hezkuntzako 6. mailako ikasleek eta DBHko 1. eta 2. mailako ikasleek parte hartzen dute, eta hezkuntza-komunitate guztia eta familiak inplikatzeko ditu. Ekimen horren bidez, Euskadiko ikasleen artean tabakoa kontsumitzen hasteko adina atzeratu, nerabeen artean jokabide osasungarriak garatu eta tabako-kerik gabeko eskola-ingurune bat bermatu nahi da.

Programaren amaieran, lehiaketa bat antolatzen da eta ikasleek ikasturte bakoitzean proposatzen den gaiarekin zerikusia duen irudi bat egiten dute.

Kerik Gabeko Gazteak

	Parte hartu duten ikasleen kopurua				Ikastetxe kopurua			
	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Guztira	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Guztira
2016-2017	1.497	2.782	1.900	6.179	18	33	26	77
2017-2018	1.946	2.787	2.549	7.282	21	31	27	79
2018-2019	1.572	2.875	2.139	6.586	12	34	30	76

<http://www.euskadi.eus/informazioa/kerik-gabeko-gazteak/web01-a3tabaco/eu/>

- **Kerik gabeko gazteak – Kerik gabeko Araba**, “Tabako-kerik Gabeko Euskadi” estrategian kokatuta, ekintza komunitarioa da, eta haren helburua da biztanleen artean eta batez ere gazteen artean bizimodu osasungarriak sustatzeko ahaleginak batzea. Honako hauek osatzen dute: Gasteizko Udaleko Hezkuntza Zerbitzuko eta Osakidetzako Araba eskualdeko profesionalek; Arabako Foru Aldundiko Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeko, Amurrioko Udaleko eta Laudioko Udaleko prebentzio komunitarioko taldeek; eta Arabako Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendariordeak.

<https://arabasinhumo.wordpress.com/>

- **Arriskuak prebenitzeko eta murrizteko proiektuak, IKTen, sare sozialen, ausazko joken eta kirol-apustuen erabilerari buruzkoak**, Eusko Jaurlaritzak laguntzen aginduaren bidez finantzatuak:

- Eskola-eremuan IKTen eta sare sozialen arriskuak murrizteko tailerrak: esku-hartze zuzena ikasleekin ikasgelan, batez ere Lehen Hezkuntzako hirugarren zikloan eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako lehen eta bigarren zikloetan, edo oinarrizko lanbide-heziketan. Informazio egiazkoa eta objektiboa ematen du, kontrastea eta hausnarketa orekatua sustatzeko gai dena (Etorkintza Fundazioa).
- Ausazko jokoen eta kirol-apustuen erabileran arriskuak prebenitzeko tailerra eskola-eremuan: hiru saioko lan-plana ikastetxeetan, profil desberdineko 13 eta 17 urte bitarteko nerabe eta gazteentzat, inoiz jokatu edo apusturik egin ez dutenentzat eta jokoarekin eta apustuekin lotutako arrisku-portaerak izaten hasi direnentzat. Hausnarketarako eta lanerako espazio bat eskaintzen du, ikasleek erabakiak hartzerakoan erantzukizuna hartzearen garrantzia uler dezaten eta arriskuak uler ditzaten (Etorkintza Fundazioa).
- BelaunaldIKT familia-eremuan: gurasoekin eta legezko tutoreekin, eta 8-16 urteko seme-alaba, adingabe eta nerabeekin egindako lanean oinarritzen da, IKTen kontsumoarekin lotutako eragin soziosanitarioa murrizteko, familia-eremuan prebentziozko arlo unibertsala jorratuz, zehazki, bideo-jokoen kontsumoan eta euskarri digitaletako kirol-apustuetan (IKT teknologien erabilera osasungarria sustatzeko elkarte).
- Zibermanagerrak, eskola-eremuan sare sozialen eta adikzio digitalen gehiegizko erabilera prebenitzeko: ikastetxeetako gazteak IKTen abusurik gabeko erabileran praktika osasungarriak prebenitzeko eta sustatzeko agente aktibo gisa gaitzea helburu duen hezkuntza-programa bat da (IKT teknologien erabilera osasungarria sustatzeko elkarte).
- 2019an, toki-erakundeek jokabide-adikzioak prebenitzeko 9 proiektu espezifiko garatu dituzte, tailer, informazio edo ikastaroen bidez. Prebentzio-proiektu ia guztiek, batez ere hezkuntza-arlokoek eta gazteei zuzendutakoek, droga-mendekotasunen prebentzioarekin batera, jokabide-adikzioak prebenitzea hartzen dute barne, batez ere online jokoarekin edo informazioaren teknologien erabilerarekin lotutakoak.

- **Mugiment programa**, euskal erakundeek garatua; osasun- eta kirol-zerbitzuen arteko koordinazioa bultzatzen du, jarduera fisikoa tokiko mailan sustatzeko.

- Urtero **eskola-bideak sortzeko eta dinamizatze laguntzak** iragartzen dira; eskolako ikasleek erabil ditzaketen ibilbide finkatuak eta markatuak dira, ikastetxerako joan-etorria oinez, modu aktiboan, segurtasunez eta autonomiaz egin dezaten.

2019an, **Euskal Autonomia Erkidegoko ikasleen artean mugikortasun aktiboa sustatzeko proiektu parte-hartzaileak** garatzeko laguntzen deialdia egin da.

1.1.4 Hezkuntzako curriculumetik osasuna sortzen duten eta adikzioen aurrean babesten duten alderdiak indartzea.

- Adikzioen prebentzioa euskal curriculumean txertatzen da (**Heziberri 2020**, <https://www.euskadi.eus/heziberri/aurkezpena/web01-a3hbhezi/eu/>), hezkuntza-maila eta -ziklo guztietan zehar.

Horrela, bai Oinarrizko Hezkuntzan bai Batxilergoan, **“Drogen (nagusiki alkoholaren, tabakoaren eta kalamuaren) kontsumoaren eta substantziarik gabeko adikzioen prebentzioa”** txertatzen da **“Osasunaren eta norberaren ongizatearen zaintzaren autorregulazioa”** gaian, **“Izaten ikasteko gaitasunaren”** barruan. **“Gaitasun zientifikoan”** ere txertatzen da adikzioen prebentzioa, **“integrazio-egoeren”** barruan, hots, integrazio pertsonalean, sozialean, akademikoan eta lanekoan.

Era berean, azpimarra daiteke **“gaitasun digitalak”, “sareko interakzioko segurtasunari”** dagokionez, **“adikzioak, dibertimenduak eta emozio-oreka”** aintzat hartzen dituela, **“teknologiaren erabilerarekin zerikusia duten osasun-arriskuei”** eta ongizate fisiko eta psikologiko orokorrari lotuta. Gainera, **“gaitasun motorrak”, “eduki komunen”** barruan eta jarduera fisikoari eta osasunari lotuta, honako hau aipatzen du erdiespen gisa: ikasleek barnera ditzatela **“osasunerako onuragarriak diren aztura sozialak, adibidez, elikadura egokia, atsedena, bizi-estilo aktiboa eta osasunerako kaltegarriak diren azturei, hala nola sedentarismoari, droga-mendekotasunari, tabakismoari edo alkoholismoari, buruzko gogoeta kritikoa”**.

1.1.5 Adikzioek osasunean eta pertsonen bizi-kalitatean eta beraien ingurunean duten eraginari buruzko sentsibilizazio- eta kontzientziazio-ekintzak garatzea. Zehatzago esanda:

- **Substantzia jakin batzuei eta portaera-adikzioei buruzko sentsibilizazio-kanpainak eta bestelako ekintzak, alkoholak bezala gizartean onarpen-maila altuagoa duten substantziek sortzen dituzten kalteetan eta gazteei eragiten dieten adikzioetan arreta berezia jarritz.**
- **Batez ere hezkuntzako eta komunikazioko profesionalei zuzendutako jarduerak.**
- **Sare sozialean komunikazio estrategiak diseinatzea eta ezartzea.**
- **Adikzioei buruzko informazioaren eta ezagutzaren hedapena errazteko helburuarekin, komunikazio-estrategia bat garatzea komunikabideetan, batez ere EITBn eta titulartasun publikoko beste komunikabide batzuetan.**

- **Mugikorretarako ZAINDU aplikazioa**, 2018tik dago abian eta 2019an ikuskatu egin da; nerabeei, gazteei, gurasoei, haurdun dauden emakumeei eta hezkuntzako, ostalaritzako eta erakundeetako eragileei zuzenduta dago. Alkohol-kontsumoaren ondorioei buruzko frogak ematen ditu, baita kontsumo horri buruzko mito faltsuak alboratzeko arrazoiak ere.

- Banaketa arduratsuari buruzko programa, 1.1.3 ekintzan aipatutakoa.
- **Jai-inguruneetan alkohol-kontsumoaz sentsibilizatzeko kanpaina;** bertan, toki-erakundeekin koordinatuta eta jai-batzordeekin, konpartsa eta txosnetako arduradunekin, ostalaritzako profesionalekin eta abarrekin elkarlanean, prebentzio-mezuak hedatzen dira, baita materialak ere, adibidez, kartelak eta alkohol-kontsumoa saihesteko erregletak. Aurreko urteetako estrategiari jarraituz, 2019ko “Aukeratu zure udako argazkia” kanpaina “Zainduren” lema orokorraren barruan sartu da.

	Toki-erakundeen kop.	Kartel-kopurua	Erregleta-kop.	Alkoholimetro-kop.
2017	22	1.500	6.000	5.350
2018	21	1.000	9.000	9.000
2019	26	655	13.300	12.950

- Alkohol-kontsumoaren prebentzioari buruzko materiala banatzea, Osakidetzako lehen mailako arretako zentroetan:

Triptikoak:

– “Alkoholaz jakin behar duzuna”

“Zaindu zure gorputza. Zaindu zure txikia”

ALKOHOLAZ jakin behar duzuna:
 Datuak, mitoak, testa...
 Lo que debes saber sobre el ALCOHOL:
 Datos, mitos, test...
 Eusko, Argelia, Aizun Komunitate
 ERREKUPILAZ ERREKUPILAZ
 OSKIDETZA ZENTROEN BARRUAN
 zaindu

zaindu
 Zaindu zure gorputza
 Zaindu zure txikia
 “haurdun bazaude, ez edan alkoholik”
 Cuida tu cuerpo
 Cuida de tu bebé
 “si estás embarazada, deja a un lado el alcohol”
 Eusko, Argelia, Aizun Komunitate
 ERREKUPILAZ ERREKUPILAZ
 OSKIDETZA ZENTROEN BARRUAN
 zaindu

	Osasun-zentroen kopurua	Banatutako triptikoen kopurua
2017	16	6.000
2018	16	6.000
2019	9	6.800

• **Tabakorik gabeko Munduko Eguna** dela-eta, 2019ko maiatzaren 29an prentsaurrekoa egin zen; Osasun sailburuak eta Osasun Publikoaren eta Adikzioen zuzendariak parte hartu zuten, eta Eusko Jaurlaritzak tabakoaren aurkako borrokarekin duen konpromisoa berretsi zen; horrekin batera, Osasun Sailak eta Osakidetzak hasitako jardueren ondorioz Euskadin tabako-kontsumoak azken urteetan izan duen atzerakada finkatu dela nabarmendu zen.

<https://www.irekia.euskadi.eus/eu/news/54433-euskadi-reafirma-compromiso-con-lucha-contra-tabaco-gracias-implicacion-social-las-politicas-prevencion-sensibilizacion>

• Osasun-zentroetan eta ospitaleetan **erretzeari uzteko** materiala banatzea. Hona hemen hori osatzen duten elementuak:

- Kartel bat: “Aukeratu zure unea. Galdetu zure osasun-zentroan edo deitu 94 400 75 73 telefono-zenbakira”.
- Zenbait triptiko: “Tabakoaren mende al zaude?”, “Eta zergatik ez zuk?”, “Aita edo ama bazara zuretzat da”, “Lortuko dut! Saiatu berriro!”, “Zer irabazten dut nik tabakoa utzita?”.
- Bi gida: “Lortuko dut. Bizimodu berria hasi. Tabakorik gabeko haurdunaldia” eta “Lortuko dut. Erretzeari uzteko gida praktikoa. Tabakorik gabeko etorkizuna”.

2019an 600 kartel, triptiko bakoitzaren 34.200 ale eta gida bakoitzaren 10.300 ale banatu dira.

Tabakoa uzteko banatutako materiala

	Kartelak	Triptikoak	Gidak
2017	1.000	180.000	60.000
2018	1.000	180.000	60.000
2019	600	34.200	10.300

1.1.6 Esku-hartzeak garatzea biztanleria gizonaren ikuspegia nagusi den osotasun homogenezat ulertu gabe. Horrela, genero-ikuspegia txertatuko da kasu bakoitzean adikzioak sortzen dituzten gizonen eta emakumeen arteko desberdintasun biologiko, psikologiko, sozial eta kulturei erreparatuz.

- Badira zenbait urte Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen **laguntzei** buruzko aginduan genero-ikuspegia **balorazio-irizpide gisa** sartzen dela. Horren harira, adikzioen prebentzio-programak **genero-ikuspegia** daukala ondorioztatzen da, baldin eta hori diseinatu, egikaritu eta ebaluatzean emakumeen eta gizonen egoera, baldintza eta behar desberdinak kontuan hartzen badira.
- **"Emakumeak eta drogak. Gaixoberritzeen prebentzioa genero ikuspegitik"**. 2019ko urriaren 24an egin zen eta 17 pertsona bertaratu ziren. Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak antolatu zuen, Eusko Jaurlaritzak finantzatuta.
- Jokabide-adikzioak dituzten emakumeentzako arreta. Emakume horiei laguntzeko taldea, ASAJERek antolatuta.
- Osasun integrala prebenitzea eta sustatzea bazterkeria handiko egoeretan, adikzioetan eta arrisku-egoeretan, eta emakumeengan duen eragina ikusaraztea, La posada de los abrazos-ek antolatuta.
- 2019an, Adikzioen Zerbitzua 1.1.1 ekintzan deskribatutako **"Genero indarkeriaren eta sexu erasoaren aurrean Euskadin nola jardun jakiteko osasun arloko profesionalentzako gida"** egiteko lantaldeko kide izan da.
- Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak **"Gaixoberritzeak genero ikuspegitik prebenitzeko eskuliburua"** " berrargitaratu zuen, Malva Proiektuarekin batera, hura baliozkotzeko.

1.1.6 bis Euskal farmazia komunitarioaren alderdi zabalena eta eraginkorra bultzatu, babestu eta garatzea, adikzioen prebentzioari dagokionez, eta, horretarako, farmazialari elkargo ofizialekin eta farmazia-bulegoekin elkarlanean aritzeko kanalak ezartzea.

- Euskal farmaziak osasun-eragileak dira, besteak beste, tabakoa erretzeko ohitura uztearen arloan, tabako-kontsumoaren prebentzioan eta metadona-banaketan. 2019an, 357 farmaziak hartu dute parte urtearen aldi batean metadona banatzeko programan.

1.1.6 ter Planaren helburu, ardatz eta ekintzen artean kontsumo arduratsuari buruzko aipamenak sartzeko, kontsumoa eta eskaintza murriztea bezain garrantzitsua da eta.

- 1.4 helburuaren barruan (Gehien kontsumitzen diren eta gizartean onarpen-maila handiena duten substantziak normaltzat ez hartzeko jarduketak finkatzea), Euskadiko VII. Adikzio Planak "Adingabeak eta Alkohola programa garatzea" ezartzen du 17. ekintzan. Programa horrek, besteak beste, ekintza hauek xedatzen ditu: "Alkoholaren banaketarako prestakuntza-materiala prestatzea" eta "Jardunbide osasungarriak sustatzeko programa bat, ostalaritzari zuzendua, garatzea eta hedatzea".

- Ostalaritzako banaketa arduratsuari buruzko programa eta alkoholaren eta beste droga batzuen kontsumoari lotutako arriskuak murrizteari buruzko prestakuntza, gazteekin eta adingabeekin harremanetan lan egiten duten pertsonentzat.

Número de talleres por Territorios Históricos

	2017	2018	2019	Guztira
Araba	3	3	4	9
Bizkaia	13	18	13	44
Gipuzkoa	6	7	15	29
Guztira	22	28	32	82

<https://www.euskadi.eus/informazioa/sentsibilizazio-gunea/web01-a3alcoho/eu/>

1.2 helburua. Osasunaren sustapena eta adikzioen prebentzioa bultzatzea arrisku- edo urrakortasun-egoera berezian dauden pertsonengan eta taldeetan.

Ekintzak:

1.2.7 Arrisku- eta urrakortasun-egoera berezian dauden familien, adingabeen eta pertsonen hautemate goiztiarrerako esku-hartze eraginkorrak indartzea, baita jarraipenerako eta ebaluaziorako sistemak ere.

- Badira urte batzuk jarduketa hau Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen **laguntzei buruzko aginduan** sartzen dela eta balorazio-irizpidetzat jotzen dela, batez ere adingabeentzat bada. Zehatz-mehatz, prebentzio-programak xede dituen taldeen edo pertsonen **arrisku-maila** (hau da, urrakortasuna edo bazterketa, alegia, kontsumoak, jokabide arazotsuak edo bestelako arrisku-egoerak eragiteko probabilitate altua dakarten norberaren, familiaren, gizartearen edo ingurumenaren ezaugarriak) aintzat hartzen da, batez ere alkohol-kontsumoaren prebentziorako programek xede dituzten adingabeak badira.

Jarduera-arlo horretan, 2019an esku-hartze eta detekzio goiztiarreko proiektuak garatu dituzte hirugarren sektoreko erakundeek, Bige Gurasoen Elkarateak edo Etorkintza Fundazioak, besteak beste.

1.2.8 Arrisku- eta urrakortasun-egoera berezian dauden taldeei eta pertsoneri zuzendutako programak finkatzea eskolako, familiako, laneko eta aisiako eta jaietako eremuetan.

- Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen laguntzei buruzko aginduaren bidez, zenbait erakundeek burutzen dituzten adierazitako prebentzio-proiektuak finantzatzen laguntzen da. Adikzioaren irizpide diagnostikorik ez daukaten baina aurretiko zeinuak, adibidez, substantzia-abusuen sintomak edo jokabide-arazoak, dituzten pertsoneri zuzentzen zaie.

	Hirugarren sektoreko erakundeen proiektuen kop.	Toki-erakundeen proiektuen kop.	Proiektuak guztira	Arreta jaso duten pertsonen kop.	
2017	4	13	17	2.061	
2018	6	0	6	1.616	
2019	12	0	12	3.127	
				G	E
				1.586	1.541

Adibidez, proiektu hauek aipa daitezke, 2019an diru-laguntza jaso baitute:

- Urrakortasun-egoeran dauden, jokabide disruptiboak dauzkaten eta drogak kontsumitzen dituzten nerabeekiko eta familiekiko esku-hartzea (Deustu-San Inazioko Modulu Psikosoziala).
- Arrisku-egoeran dauden gazteekin eta nerabeekin esku hartzeko Hazgarri proiektua (Jeiki Fundazioa).
- Zaurgarritasun handia duten nerabeen familientzako arreta eta esku-hartzea (Etorkintza Fundazioa).
- Osagune: elkartzeko, prestakuntza jasotzeko eta buruko osasuna sustatzeko gunea, gazte eta nerabeentzat, familiarentzat eta gizarte- zein hezkuntza-eragileentzat. Batez ere, Bizkaiko eremuan (Erain) egoera zaurgarrian dauden nerabeekin egiten da.
- Lantzen proiektua: prebentzioa gazte migratzaile zaurgarriekin (Erain).

1.2.9 Adikzioa sortzen duten substantzien kontsumo arazotsuak eta jokabideko adikzioak dituzten nerabeei eta gazteei zuzendutako programen alde egitea, baita teknologia digitalen erabilera egokia bultzatzen dutenen alde ere.

- Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen **laguntzei buruzko aginduan balorazio-irizpide** gisa sartzen da proposatutako jarduera berritzailea izatea edo proiektu batean hobekuntza berritzaileak sartzea, aurreko urtekoarekin erkatuta, bereziki jokabide-adikzioei dagokienez.
- Egoera zaurgarrian dauden gazteen prebentzio selektibo eta adieraziaren ildotik, hainbat proiektu gauzatu dira laguntzen aginduaren bidez. 2019an, honako hauek aipa ditzakegu:
 - Jokabide-adikzioen arloan, "TEKNIA: teknologia berrien erabilera arduratsua eta nerabeen arriskuen prebentzioa" izeneko proiektua garatu da, prebentzio selektibokoa, Lehen Hezkuntzako eta DBHko azken mailetakako ikasleei eta haien familiei zuzenduta, Gipuzkoako ikastetxeetan. Helburua da IKTen erabilerari lotutako arrisku-faktoreak murriztu eta babesteko faktoreak sustatzea, bai eta arlo horretan erabiltzen diren oinarri teorikoak eta material nagusiak ikertzea eta sakontzea ere, material berriak egiteko (Oriepi Orain erakundea).
 - Prebentzio selektiboa eta prestakuntza-zentroetan adierazia: esku-hartze psikosozialeko programa integrala, bai drogekin lotutako arrisku larrian dauden ikasleekin, bai haien familiekin (hirugarren sektoreko Erain erakundea).

1.2.10 Gazteei zuzendutako sentsibilizazio-ekintzak martxan jartzea, baldin eta ekintza horiek droga eta ausazko zein online jokoek osasunean eta autonomia pertsonalean duten inpaktuaren arrisku-pertzepzioa eta ezagutza areagotzen laguntzen badute.

- 2019an Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen **laguntzei buruzko aginduaren bidez**, hainbat proiektu garatu dira, sentsibilizazio ekintzak barne. Hona hemen adibide batzuk:
 - Drogen eta alkoholaren kontsumorako prebentzioa: prebentzio selektiboa, jai arloan (Kilometroak Kultur Erakundea).

- *Esfúmate del tabaco* (ihes egin tabakotik). Tabakorik gabeko Mundu Eguna: tabakoaren inguruko sentsibilizazio ekintzak (Minbiziaren Aurkako Bizkaiko Elkarte).
- Jokabide-adikzioei dagokienez, BelaunaldIKT familia-eremuan garatzen da (IKT Teknologien Erabilera Osasungarria Sustatzeko Elkarte).

1.3 helburua. Substantzien kontsumoari eta adikzioak sortzeko arriskua duten gehiegizko jokabideei lotutako arriskuak murriztea.

Ekintzak:

1.3.11 Aisia-guneetan drogen (substantzien) kontsumotik sortutako arriskuak eta sexu-abusuak murriztuko dituzten prebentziozko neurrien identifikazioan aurrera egitea.

- 2019an, KREIk (Kriminologiaren Euskal Institutuak) egindako eta Eusko Jaurlaritzako Osasun Saileko Adikzioen Zerbitzuak finantzaturako azterketa hau egin zuen: **“Alkoholaren kontsumoa eta generoaren indarkeria; droga-mendekotasunen, epailetzaren eta gizarte arloko profesionalen pertzepzioa”**.

http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_gabia/es_def/adjuntos/b-1-Consumo-alcohol-violencia%20-genero.pdf

1.3.12 Jai- eta aisia-eremuetara zuzendutako prebentzio edo/eta arrisku-murrizketarako programak indartzea.

- **Testinga:** jolas-eremuetan egindako prebentziozko esku-hartzeak, pertsonak, batez ere nerabeek eta gazteek, horrelako inguruneetan egiten duten drogen jolas-kontsumoari lotutako arriskuak murrizteko asmoz. Ibiltariak dira eta jende asko joaten den jai-esparruetan eta tokietan egiten dira. Kontsultei emandako arreta, informazio-materialaren banaketa eta laginak analizatzeko zerbitzua nabarmendu daitezke.

Testing programan parte hartu duten pertsonen kopuruaren eboluzioa

	Toki-erakunde kop.	Esku-hartzeen kopurua	Pertsona-kopurua	
2017	39	47	17.387	
2018	39	62	18.046	
2019	37	63	16.265	
			G	E
			10.332	5.933

Taulak programa horren barruan egindako esku-hartze guztiak biltzen ditu, bai Eusko Jaurlaritzak bai toki-erakundeek garatutakoak.

- **Alkoholimetriak:** alkohol-kontsumoari lotutako arriskuak prebenitzeko eta murrizteko zerbitzua, aisia-guneetan esku hartuz. Ibiltariak dira eta jende asko joaten den jai-esparruetan eta tokietan egiten dira. Zehatz-mehatz, alkohol-kontsumoaren arriskuei buruzko informazioa ematen da, alkoholemia-test bat egiten da (informatzeko) eta oinarritzko prebentzio-materiala (alkoholimetroak, erregletak, liburuxkak eta preserbatiboak) banatzen dira.

	Toki-erakundeen kop.	Esku-hartzeen kopurua	Pertsona-kopurua	
2017	52	73	15.137	
2018	48	71	16.371	
2019	55	77	16.996	
			G	E
			10.588	6.408

Taulak programa horren barruan egindako esku-hartze guztiak biltzen ditu, bai Eusko Jaurlaritzak bai toki-erakundeek garatutakoak.

- **Lonjak:** arriskuak prebenitzeko eta murrizteko zerbitzua jolas-erabilerak dituzten lonjetan. Zerbitzua ematen duen erakundea lonjetara joaten da eta tokian bertan heltzen die gai batzuei gazteekin, drogen kontsumoari lotutako arriskuen murrizketan sakontzeko eta jokabide horietatik datozen arriskuaren eta ondorioen pertzepzioa areagotzeko helburuarekin.

	Lonja-kopurua	Gazte-kopurua	
2017	29	536	
2018	53	842	
2019	35	589	
		G	E
		440	149

Taulak programa horren barruan egindako esku-hartze guztiak biltzen ditu, bai Eusko Jaurlaritzak bai toki-erakundeek garatutakoak.

- Laguntzei buruzko aginduaren bidez, Osasun Sailak udalerriek eta hirugarren sektoreko erakundeek eremu horietan burututako programak finantzatzen laguntzen du.

Laguntzen aginduaren bidez garatutako jai- eta aisialdi-proiektuak

	Toki-erakundeak	Hirugarren sektorea	Guztira
2018	15	5	20
2019	18	4	22

1.3.13 Adikzioa sortzen duten substantzien kontsumoaren arriskuaz gehiago jabetzera zuzendutako sentsibilizazio-kanpainak gauzatzea, kalamuaren kasua azpimarratuz, haren kontsumoak sortzen duen arriskuaren jabetze txikia kontuan izanda.

- **Jaietan alkohola kontsumitzeari buruzko sentsibilizazio-kanpaina**, 1.1.5 ekintzan zehaztua.
- **Tabakorik gabeko bizitza** sentsibilizazio-kanpaina, osasun-zentroetan garatua. Erretzeari uzteko 2 gida eta gomendioak ematen dituzten 6 liburuxka erabiltzen dira, 1.1.5 ekintzan zehaztutakoak.

1.3.14 Farmako psikotropikoen erabilera neurrigabea prebenitzeko programak eta jarduketak diseinatzea, batez ere emakumeen kasuan.

- 2019an, Osasun Sailak eta Osakidetzak **“Jarduketa gida osasun arloko profesionalentzat, genero indarkeriaren eta sexu erasoaren aurrean Euskadin nola jardun jakiteko”** egin dute. Bertan, arau orokor gisa jasotzen da profesionalek horrelako egoeretan ez dutela antsiolitikorik (edo antidepresiborik) agindu behar; izan ere, botika horiek erreakzionatzeko gaitasuna murrizten dute eta ez dute inoiz indarkeria-egoera konpontzen.

1.3.15 Jokoaren eta teknologia digitalen eta horien aplikazio berrien erabilera desegokiarekin eta adikzioak sor ditzaketen gehiegizko beste jokabide batzuekin erlazionatutako arriskuak murriztera eta arriskuen pertzepzioa handitzera zuzendutako prebentzio-programak eta -jarduketak diseinatzea.

- Osasun Sailak **Jokoaren Euskal Behatokia** parte hartzea. Zeharkako organoa da, kolegiatua, eta Euskadin jokia etengabe aztertzea du helburu.

- 2019an Joko eta Ikuskizun Zuzendaritzarekin lankidetzan aritzea Euskadin 2020an irabazi askorik gabeko erakundeek egindako **joko patologikoari buruzko informaziorako eta prebentzio unibertsalerako jarduerak egiteko laguntzen Agindua** idazteko.

1.4 helburua. Gehien kontsumitzen diren eta gizartearen onarpen-maila handiena duten substantziak normalizat ez hartzeko jarduketak finkatzea.

Ekintzak:

1.4.16 “Tabako-kerik gabeko Euskadi” estrategia indartzea.

- **Kerik gabeko OESlen** (Osasuneko Erakunde Sanitario Integratuen) **egiaztapena**. 2018an, Araba, Barrualde-Galdakao, Deba-Barrena, Goierri-Urola Garaia eta Tolosaldea zeuden egiaztatuta, eta 2019an Donostialdea egiaztatu dute.

- **Kerik Gabeko Gazteak** (KGG) programa, 1.1.3 ekintzan aipatutakoa, 2011n jarri zen abian, eta bertan Euskadiko 65.000 ikasle inguruk hartu dute parte. 2017-2018ko ikasturtera arte, DBHko 1. eta 2. mailetara zuzentzen zen, baina 2018-2019ko ikasturtetik aurrera Lehen Hezkuntzako 6. mailakoei ere eskaintzen zaie. Ikasturte bakoitzaren hasieran, material berriak sartzen dira eta eskola-lehiaketarako lantzeko gai berri bat proposatzen da.

Parte hartu duten ikasleak, urtearen arabera

	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Guztira
2017-2018	1.946	2.787	2.549	7.282
2018-2019	1.572	2.875	2.139	6.586
2019-2020	1.151	3.045	1.167	5.863

KGG programan parte hartu duten ikastetxeen kopurua, 2011-2019

	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Guztira
2017-2018	21	31	27	79
2018-2019	12	34	30	76
2019-2020	10	37	24	71

1.4.17 Adingabeak eta Alkohola programa garatzea.

Hona hemen erakunde arteko programa horren oinarritzko helburuak:

- Nerabeek alkohol-kontsumoaren eta -abusuaren arriskuei buruz duten ezagutza hobetzea.
- Adingabeek alkoholari buruz dituzten hezkuntza eta sentsibilizazioa areagotzea eta haren kontsumoaren ordezkotzako aukera esanguratsuak garatzea.
- Gazteek edateko dituzten presioak murriztea.

- Aktiboki sustatzea bizi-aztura osasungarriak eta jarrerak eta portaerak aldatzea barne hartzen duen osasun-kultura.

Horretarako, programak 6 lan-eremu zehaztu ditu: **Komunitatea, Adikzioak, Hezkuntza, Osasuna, Araudia eta Sentsibilizazioa**. Horietan, 35 ekintza kokatzen dira, eta horien barruan erlazionatutako beste 30 jarduketa biltzen dira. Gaur egun, programaren % 85 dago burututa.

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_menores_alcohol/eu_def/adjuntos/EgitarauaAdingabeakAlkohola.pdf

1.4.18 Zigarro elektronikoaren eta nikotina aska dezaketen gailuen erabileran sentsibilizatzeari buruzko programa berezia garatzea.

- **Kerik Gabeko Gazteak** programan, nikotina aska dezaketen gailuen erabileran sentsibilizatzea barne hartzen da eduki gisa.
- **1/2016 Legeak, apirilaren 7koak, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoak**, guztiz parekatzen ditu tabakoaren eta nikotina aska dezaketen gailuen publizitatea, kontsumoa, salmenta eta hornidura.
- 2019an, 5.1.3 bis ekintzan aipatutako seinaleei buruzko dekretuan aurreikusitako **kartelak** diseinatu ziren. Helburua tabakoarekin duen baliokidetasuna argitzea zen, araudiaren ikuspegitik.

2. ARDATZA: Eskaintzaren murrizketa

HELBURU OROKORRA: Adikzioak sor ditzaketen substantzietarako eta jardueretarako sarbidea mugatzea, horien kontsumoaren aurrean gizartean dagoen tolerantzia murriztea eta indarrean dagoen arautegiaren betetzea bultzatzea.

2.1 helburua. Tabakoaren, alkoholaren eta adikzioak sor ditzaketen legezko beste substantzia batzuen sustapenarekin, publizitatearekin, salmentarekin, hornidurarekin eta kontsumoarekin erlazionatutako jarduerak kontrolatzea.

Ekintzak:

2.1.1 Adikzioei buruzko arautegian eskaintzaren eta kontsumoaren murrizketarekin erlazionatuta dauden esku-hartzeak indartzea, inplikaturako eragileen arteko koordinazio hobearen bitartez.

- 2019an, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak Kriminologiaren Euskal Institutuari (KREI) eskatu zion "**Edari alkoholadunen eta beste droga batzuen kontsumoaren arloko zehapenen ordezte**"ri buruzko azterlan kualitatibo bat egiteko, inplikaturako eragileek eskaintza murrizteko esku-hartzeak koordinatu eta adosteko. Arlo administratiboan zehapenak ordezteari buruzko berrikuspen bibliografikoa egin zen, eta gai horretan EAEko udalerrietan egiten den praktikari buruzko informazioa bildu zen.

2.1.2 Eskaintza murriztu eta kontrolatzeko programak garatzea, ostalaritzara zein bestelako guneetara, ekitaldi eta kontsumo- zein salmenta-puntuetara zuzenduak, sustapenean eta salmentan autokontrola eta ardura indartuz, genero-ikuspuntutik, kontuan hartuta adikzioak dituzten emakumezko nerabeak gero eta gehiago direla.

- **Banaketa arduratsua programa eta prestatzaileen prestakuntza** garatzea, ostalaritzan eta hezkuntza ez-formalean adingabeekin lan egiten duten profesionalentzat (aisialdiko begiraleekin eta kaleko hezitzaileekin). 1.1.3. ekintzan deskribatutako jarduera.

2.1.3 Tabako, zigarro elektronikoko eta alkoholaren arloan ikuskatze- eta zigortze-eskumenaz baliatzean dauden prozeduren protokoloa egitea.

- 2019ko abenduaren 4an, **187/2019 Dekretua, azaroaren 26koa, argitaratu zen** Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian, **edari alkoholadunen, tabako-produktuen eta nikotina aska dezaketen gailuen arloko seinaleei buruzkoa.**

2.1.4 Botika psikotropikoen legez kanpoko banaketa eta merkataritzari buruzko egungo kontrol- eta erregistro-sistemari eustea eta, hala badagokio, hobetzea.

Adikzioei buruzko Legeak Osasun Administrazioak prebenitzeko eta botika psikotropikoak ondo erabiltzeko neurriak xedatzen ditu.

2.1.5 Zehapenen aurreko neurri alternatiboak indartzea —legezko eta legez kanpoko substantzien kasuan—, norberaren ekintzen gaineko erantzukizuna indartzeko.

- Kontu hori Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko 1/2016 Legea garatzeko egingo den dekretuan, zehapenak ordeztzeko prozedurari buruzkoan, arautuko da.
- Ikerketa, EHUko Kriminologiaren Euskal Institutuarekin batera, 2.1.1. ekintzan deskribatutako "Edari alkoholodunen eta beste droga batzuen kontsumoaren arloko zehapenak ordezteari" buruzkoa.

2.1.5 bis Administrazio publikoek, toki-erakundeek eta ekitaldien sustatzaileek eta antolatzaileek alkoholik eta drogarik gabeko aisia- eta jai-eredu bat sustatu eta erabakitasunez bultzatzea.

- Puntu honetan, **jai-eremuko jarduketak**, 1.3.12 ekintzan aipatutakoak, nabarmendu daitezke.
- 2019an, Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen laguntzei buruzko aginduaren bidez, **aisia alternatiboko eredu bat sustatzeko programa eta proiektuetarako** dirulaguntzak eman dira. Hona hemen adibide batzuk:
 - Kilometroak Kultur Elkarteak: "Drogen eta alkoholaren kontsumorako prebentzioa", Kilometroak jaian ingurune osasungarria sustatzeko helburuarekin.
 - Aretxabaleta Kirol Elkarteak: "U@DA proiektua", nerabeen artean toxikoen erabilera eta abusua prebenitzeko programa, kirolaren bidez bizi-ohitura osasungarriak sustatuz.
 - Hondarribiko Udala. "Hondar Kirolak eta Ikas-Jolas" gizarte-heziketako esku-hartze proiektuak, gazteentzako aisia eta astialdiko esperientzien eskaintza.

2.2 helburua. Legez kanpoko drogen merkataritza kontrolatzea eta horien eskaintza eta presentzia murriztea.

Ekintzak:

2.2.6 Legez kanpoko drogen eta talde delitugileen eta eskala txikiko eta handiko banaketa-sareen aurreko esku-hartzeak indartzea, Ertzaintzaren eta tokiko polizia-indarren arteko lankidetzaren handiagoa sustatuz.

Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko 1/2016 Legeak zenbait jardueraren irizpide ezartzen ditu, eta Euskal Autonomia Erkidegoko polizia-kidegoek irizpide horiek hartu behar dituzte kontuan legez kontrako droga-trafikoa jazartzeko.

2.2.7 Zainketa eta alerta goiztiar sistema (SVAT) indartzea.

- 2017-2018an, **Euskadiko Zaintza eta Alerta Sistema (SVAT)** finkatu zen. Haren xedea goraka ari diren drogak eta kontsumo-eredu berriak detektatzea da, eta drogen laginak biltzeko eta analizatzeko sistema batean gauzatzen da. Laginak biltzeko, Osasun Saila Ai Laket elkartearen, Gizakia Fundazioaren eta Ertzaintzaren partaidetzaz baliatzen da. Bestalde, laginak EHUko Ikerkuntzarako Zerbitzu Orokorren (SGIKER) laguntzarekin analizatzen dira. 2017an 335 lagin analizatu ziren; 2018an, 296, eta 2019an, berriz, 320.

- Eusko Jaurlaritzak Arreta Goiztiarrerako Espainiako Zerbitzuari (SEAT) jakinarazten dizkio analizatutako substantzia berriak edo arriskutsuak; zehazki, Drogen Plan Nazionaleko Informazio eta Dokumentazio Sistemen Unitateari.

- Bi alerta 2017an, uztailean eta azaroan.

- Bi alerta 2018an, maiatzean eta urrian.

- Bost alerta 2019an, uztailean, irailean, urrian eta azaroan.

- Badago SVATrako berriazko webgune bat GABIA Adikzioen Behatokian. Esteka honetan dago eskuragarri:

<https://www.euskadi.eus/informazioa/alerta-sistema-gabia/web01-a3gabia/eu/>

2.3 helburua. Eskaintza murriztea eta moderazio- eta erantzukizun-balioak sartzea jokoarekin eta teknologia digitalekin erlazionatutako jardueren eskaintzan.

Ekintzak:

2.3.8 Sektorearen autokontrolera eta erantzukizunera zuzendutako neurriak bultzatzea, jokoaren eta teknologia digitalen publizitatean eta eskaintzan.

- Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritza Segurtasun Saileko **Joko eta Ikuskizunen Zuzendaritzarekin** elkarlanean aritzen da, eta kontu horien inguruko foro guztietan parte hartzen du:

- **Jokoaren Batzorde Tekniko Aholkularia**; 2019ko ekainaren 26an bildu zen.

- **Jokoaren Euskal Kontseilua**; 2019ko ekainaren 26an bildu zen.

- **Jokoaren Euskal Behatokian parte hartzea**, 1.3.15 ekintzan aipatutakoan.

- 2019an Joko eta Ikuskizun Zuzendaritzarekin lankidetzan aritzea, Euskadin 2020an irabazi askorik gabeko erakundeek egindako **joko patologikoari buruzko informaziorako eta prebentzio unibertsalerako jarduerak egiteko laguntzen Agindua** idazteko.

- 2020rako EAEko Aurrekontu Orokorrei buruzko 13/2919 Legea onartzean, 236.000 euroko partida bat sartu zen, "Euskadin ausazko jokoarekiko eta substantziarik gabeko beste adikzio batzuekiko adikzioa prebenitzea eta tratatzea" helburu zuten proiektuak diruz laguntzeko (Elkarrekin Podemos legebiltzar-taldeari onartutako 23. zuzenketarekin bat etorriz).

3. ARDATZA: Osasun-laguntza, laguntza soziosanitarioa eta gizarteratzea

HELBURU OROKORRA: Adikzioen eta jokabide eta kontsumo arazotsuen ondoriozko arriskuak eta kalteak txikiagotzea eta, Euskadiko osasunaren eta gizarte-zerbitzuen sarearen bidez, adikzioen fenomenoak dakartzan laguntza-beharrei erantzun jarraitua, koordinatua eta eraginkorra ematea, genero-ikuspegiarekin.

3.1 helburua. Osasun- eta gizarte-arretarako sarbidea eskaintzea adikzioak dituzten edo izan ditzaketen pertsonen behar indibidualetan zentratua, pertsona bakoitzaren berezitasunak errespetatuta eta ekitate sozioekonomikoaren eta generoaren ikuspuntutik.

Ekintzak:

3.1.1 Hautemate goiztiarreko sistema indartzea, arreta berezia jarriz komunitateko arretako eta lehen mailako arretako baliabideetan, herritarrekin harremanak ezartzeko puntu gisa, profesionalentzako prestakuntza indartuz.

- **Bai elkarteek bai udal-talde teknikoek adikzioen prebentzio komunitariorako egindako programak mantentzea eta bultzatzea,** Osasun Sailak adikzioen eremuan ematen dituen laguntzei buruzko aginduaren bidez.

2019an diruz lagundutako proiektuen adibideak:

- Bige Gurasoen elkarteak: “Urrakortasun-faktoreei eta kontsumo problematikoei buruzko esku-hartze goiztiarra adingabe eta familiekin, eskola-eremutik”.
- Etorkintza: “Eskola-eremuan osasuna sustatzeko eta adikzioak prebenitzeko proiektua”.
- Agipad: “Gipuzkoako udalerrietan prebentzio selektibo komunitarioa egiteko proiektuak”.

3.1.2 Talde espezifikoek eta urrakortasun-egoeran daudenei eskaini beharreko arretan hobetzeko alderdiak identifikatzea: talde horien behar bereziak aztertzea, hautemate- eta tratamendu-baliabideak hobetzea eta gizarte-zerbitzuen, lehen mailako arretako zerbitzuen eta buru-osasuneko zerbitzuen arteko koordinazioa indartzea. Zehazki, honako hauei emango zaie berariazko arreta:

- **Patologia duala eta patologia anizkoitzak dituzten pertsonak.**
 - **Familiako erantzukizunak gain hartzeko presio handiagoa izateagatik eta gizarte-estigmatizazio handiagoa izateagatik tratamenduan hasteko gizona bakoitzaren bakoitzaren zailtasun gehiago eta eboluzio okerragoa dituzten emakumeak.**
 - **Adikzio-arazoak edo horiek izateko arriskuak dituzten adingabeak.**
 - **Adikzio-arazoak edo horiek izateko arriskuak dituzten 65 urtetik gorako pertsonak.**
- 1.1.1 ekintzan deskribatutako **“Jarduketa gida osasun arloko profesionalentzat, genero indarkeriaren eta sexu erasoaren aurrean Euskadin nola jardun jakiteko”** izeneko gidan, adikzio arazoak dituzten emakumeei buruzko berariazko atal sartu da.
 - **Talde horiek xede dituzten esku-hartzeak sustatzen dituzten proiektuak,** Osasun Sailak laguntzei buruzko aginduaren bidez emandako finantzaketarekin elkarteek egiten dituztenak,

mantentzea eta bultzatzea. Hona hemen adibide batzuk: Jeiki, Izan, Gizakia, T4 edo Minbiziaren Aurkako Espainiako Elkarteak eta abarrek egindakoak.

Substantziarik gabeko adikzioak dituzten kolektibo horiei zuzendutako esku-hartzeen proiektu espezifikoak ere egin dira:

- Joko patologikoak eragindako pertsonen laguntza eta tratamendua ematea: esku-hartze zuzena, psikologikoa eta psiko-hezitzailea, bai erabiltzaileari, bai familiari eta/edo inguruko gizarte-inguruneari (Deustu-San Inazio modulu psikosoziala).
- Laguntza integrala joko patologikoak eta substantziarik gabeko adikzioek eragindako pertsonen eta haien familiei; ludopatia eta substantziarik gabeko beste adikzio batzuk pairatzen dituzten pertsonen errehabilitazioa eta gizarteratzea du helburu. (Ekintza-Alubiz Elkarte).
- Jokabide-adikzioak dituzten emakumeei arreta ematea. Kaltetutako emakumeen laguntzeko taldea: laguntza, enpatia, errespetua eta autoestimua berreskuratzeko eta indartzeko prozesuan lagunduko duen espazio bat eskaini nahi du (ASAJER).
- Askatasunik gabe dauden eta ausazko jokoekin eta apustuekin arazoak dituzten pertsonen esku hartzea. Gaixoberritzeak Prebenitzeko Taldea: helburua da askatasunik gabeko erregimenean dauden eta ausazko jokoaren eta apustuen kontrolarekin zailtasunak dituzten pertsonen baliabideak ematea, arrisku-egoerei aurre egin ahal izateko eta jokoan abstinentzia lortzeko (ASAJER).
- Biderako gizarteratze programa: ausazko jokoen eta apustuen mende dauden eta abusua egiten duten pertsonen laguntza dituzten gizarte-beharrei erantzutea du helburu (ASAJER).
- Adikzio psikologikoak prebenitzea eta errehabilitatzea, eta familiei laguntza psikologikoa ematea: entzuteko eta biltzeko leku bat eskaintzen die kaltetutako pertsonen eta haien senideei, emozioei eusteko eta laguntza psikologikoa emateko esparru bat aurkitu ahal izateko, jokabide-adikzioetatik errehabilitatzen laguntzeko (Ekintza-Bibe Elkarte).

3.1.3 Desintoxikatze eta ohitura kentzeko dauden programak finkatzea.

- Adikzioen prebentzio komunitarioko **udal-talde teknikoek**, laguntzei buruzko aginduaren bidez tabakoa erretzeko ohitura kentzeko programak burutzen dituztenek, **egindako programak** mantentzea eta bultzatzea. Laudion, adibidez, tabakoa erretzeko ohitura kentzeko programa; haren xedea da kontsumoa murriztea edo desagerraraztea eta aldaketa denboran zehar bermatzeko tresna psikologikoak ematea. 2019an 17 pertsonak hartu zuten parte.

Azken urteotan, murriztu egin da tabakoaren mendekotasuna gainditzeko toki-erakundearen programen garapena, Osakidetza bere gain hartzen baitu lan hori.

- **Tabako-mendekotasunaren tratamendurako** programa, Osakidetzarena. 2011n abian jarri zenetik, gutxi gorabehera 22.500 pertsonak jaso dute tabakoa kontsumitzeari uzteko tratamendua, banakako eta taldeko esku-hartzeen bitartez.

Lehen mailako arretan tabako-mendekotasunerako tratamendua jaso duen pertsona-kopurua

	Taldekoa guztira			Bankakoa guztira		
	Emakumeak	Gizonak	Guztira	Emakumeak	Gizonak	Guztira
2017	543	372	915	1.076	989	2.065
2018	306	218	524	944	915	1.859
2019	427	253	680	1.040	1.019	2.059

Iturria: Osakidetza

3.1.4 Osakidetzarekin lankidetzan aritzea alkoholaren kontsumoa prebenitu, era goiztiarrean detektatu, diagnostikatu eta tratatzeko esku-hartzeen koordinazioan.

- **Adingabeak eta Alkohola programan** (1.4.17 ekintzan aipatu da), helburu hori lortzeko xedea duten jarduketak barne hartzen dira.
- Osakidetzak adingabeengan alkoholaren kontsumoa prebenitu, diagnostikatu eta tratatzeko esku-hartze programa bat dauka.

https://www.osakidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/osk_trbg_planes_programas/eu_def/adjuntos/programa_menores_y_alcohol_2018_eu.pdf

3.1.5 Kalamuaren kontsumoarekin erlazionatutako arazoak dituzten pertsonen zuzendutako hautemate-, laguntza- eta tratamendu-ekimenak garatzea.

- Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen laguntzei buruzko aginduaren bidez, **talde horiei zuzendutako eta erakundeek garatutako esku-hartzeak** mantentzea eta bultzatzea, adibidez:
 - Minbiziaren Aurkako Gipuzkoako Elkarte: "Gipuzkoan tabakismoa eta kalamuaren kontsumoa prebenitzeko eta murrizteko proiektua". Besteak beste, DBHko ikasleen artean tabakoaren eta kalamuaren mendekotasuna gainditzeko tailerrak egitea aurreikusten du.
 - Oriepi Orain: "Oinarrizko Lanbide Heziketako zentroetan alkohol- eta kalamu-kontsumoen arriskuak eta kalteak prebenitu eta murrizteko" Prevenia proiektua. Hezkuntza-eremuko proiektua, Oinarrizko Lanbide Heziketako ikasleekin, haien familiarekin eta irakasleekin tailerrak egitea aurreikusten duena.

3.1.6 Joko patologikoa, teknologia digitalen adikziozko erabilera eta adikzioa sor dezaketen beste jokabide batzuk dituzten pertsonen zuzendutako arreta integralerako, tratamendurako eta kudeaketarako ekimenak zerbitzu publikoetatik indartzea.

- Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak eta **Osakidetzako Osasun Mentalaren Sareak** gai horri heldu diote ohiko bileretan eta harremanetan.

3.1.6 bis Xede terapeutikoak dituzten drogen erabilera nazioarteko komunitatearen zientzia- eta osasun-bermean edo kalteak murrizteko programetan oinarritzea.

GABIA Adikzioen Behatokian, modu sistematiko eta eguneratua txertatzen dira drogek populazioaren osasunean dituzten ondorioei (negatiboak eta positiboak) buruzko txostenak eta azterketak, oinarri zientifikoa dutenak.

3.2 helburua. Urrakortasun-maila altuan eta gizartetik baztertuta dauden pertsonen tratamendua, arreta eta baliabideak jasotzeko modua bermatzea.

Ekintzak:

3.2.7 Baztertze-egoera larrian dagoen eta hondatze fisiko, psikiko eta sozial handia duen pertsonari arreta integrala ematea sustatzen duten jarduketak, baliabideak eta esku-hartzeak sendotzea eta ekintzak garatzea. Hala, arreta horren baitan arriskuak zein kalteak murriztea, pertsona horren oinarritzko beharretarako laguntza eta estaldura sartuko dira, neurri penalak dituzten droga-mendekoak ere barnean hartuko dira eta kontuan hartuko da egoera horretan dauden emakumeekiko gutxiespen eta bazterketa sozial handiagoak.

- **Baliabide soziosanitarioak eta kalteak murriztekoak** mantentzen dira. Zenbait erakunde finantzatzen dituzte elkarrekin: Eusko Jaurlaritzako Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Bilboko Udalak.

Eusko Jaurlaritzaren finantzazioa (€-tan)

Erakundea	Baliabidea	2017	2018	2019
Hiesaren Aurkako Bizkaiko Herri Batzordea	Eskakizun txikiko eta arreta eta larrialdi soziosanitarioko eguneko baliabidea gizartetik baztertuta dauden droga-mendekoentzat	76.000	76.000	76.000
Gizakia Fundazioa	Bilbon adikzioei arreta emateko zentro soziosanitarioa. "Anden 1"	166.101	166.101	166.101
Bilboko Elizbarrutiko Caritas	"HONTZA" gaueko larrialdi- eta harrera-zentroa	146.130	146.130	146.130

- Laguntzei buruzko aginduaren bidez, **talde horiek xede dituzten esku-hartzeak sustatzen dituzten hirugarren sektoreko erakunde programak** mantentzea eta bultzatzea, Deustu-San Inazio Laguntza Psikosozialeko Moduluak edo T4 bezalako erakundeek egindakoak.

Jokabide-adikzioei dagokienez, ASAJERren proiektuak aipa daitezke:

- Jokabide-adikzioak dituzten emakumei arreta ematea. 3.1.2 ekintzan aipatutako erasandako emakumei laguntzeko taldea.
- Askatasunik gabe dauden eta ausazko jokoekin eta apustuekin arazoak dituzten pertsonekin esku hartzea. Gaixoberritzeak Prebenitzeko Taldea, 3.1.2. ekintzan deskribatutakoa.

3.2.8 Dauden baliabideetara eta programetara sartzeko irizpideak berrikustea, adikzioekin erlazionatutako arazoan aurrean sentsibilitate handiagoa bultzatuz.

Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko 1/2016 Legeak osasun zerbitzuek beren zerbitzuak ematean bete beharreko irizpideak ezartzen ditu.

3.3 helburua. Koordinazio soziosanitarioa indartzea larrialdietako protokoloetan eta maila guztietako arretetan.

Ekintzak:

3.3.9 Eusko Jaurlaritzak eta eskumenak dauzkaten gainerako erakundeek osasun- eta gizarte-sektoreen arteko koordinazio-mekanismoak aztertzea eta, hala badagokio, garatzea, ezartzea eta lan egiten jarraitzea, adikzioak eta arazoak sortzen dituzten jokabideak eta kontsumoak dituzten pertsonen arreta integrala eta eraginkorra bermatzeko, arretarako ibilbideak eta protokoloak era adostuan definituz.

- Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak **topaketak eta bilerak egiten ditu aldizka Euskadiko arreta soziosanitarioaren arduradunarekin.**
- **Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak** bilerak egiten ditu, aldizka, **Osakidetzako** eta Osasun Mentaleko Sareko **arduradunekin**, tabakoaren eta alkoholaren inguruan.
- **Bilerak eta harremanak** Osakidetzako **Osasun Mentaleko Sarearekin**, **substantziarik gabeko adikzioetan** esku hartzeko.

4. ARDATZA: Ezagutzaren, prestakuntzaren eta ebaluazioaren kudeaketa

HELBURU OROKORRA: Adikzioen eta horien zergatien eta ondorioen alorreko ikerketan, hedapenean eta ezagutzan aurrera egitea, baita alor horretan planteatzen diren programen eta ekimenen ebaluazioan ere.

4.1 helburua. Adikzioen alorreko ezagutzaren garapena bultzatzea.

Ekintzak:

4.1.1 Genero-ikuspegiarekin, hainbat adikzio-substantziaren kontsumoaren prebalentzia eta ereduak monitorizatzen jarraitzea, baita EAEko biztanlerian azaleratzen ari diren portaera-adikzioen egoera eta bestelako arazoak ere, Euskadi eta Drogak inkestaren bidez, Osasun Inkestaren bidez eta horiek osasunean duten ondorioei buruzko ikerketarako bestelako azterketa espezifikoaren bidez. Adikzioen arloko ikerketan eta ezagutzan aurrera egiten jarraitzeko helburuarekin, prebalentziaren, hainbat adikzio-substantziaren kontsumo-ereduen, EAEko biztanlerian azaleratzen ari diren jokabide-adikzioen egoeraren eta bestelako arazoaren monitorizazioa indartzea, genero-ikuspegiarekin, eta osasuna baldintzatzen duten gizarte-elementuak kontuan hartuta. Horretarako, maiz, gazteen eta helduen substantzia-kontsumoen eta jokabide-adikzioen funtsezko adierazleei buruzko datu adierazgarriak lortuko dira, ikerketarako azterketa espezifikoaren bidez, baita Euskadi eta Drogak inkestan, Osasun Inkestan eta beste prospekzio interesgarri batzuetan oinarrituta egindako azterketen bidez ere.

- 2019an, **Euskadin bizi diren 15-74 urteko biztanleen artean tabako-kontsumoak duen egoerari** buruzko txosten espezifiko bat argitaratu zen: prebalentzia, bilakaera, intentsitatea, kanpo-konparazioa, jarrera eta biztanleriaren pertzepzioa.
- Aurrekoaren ildotik, **Euskadin bizi diren 15-74 urteko biztanleen artean edari alkoholduen kontsumoak duen egoerari** buruzko txosten espezifiko bat argitaratu zen: prebalentzia, bilakaera, intentsitatea, kanpo-konparazioa, herritarren jarrera eta pertzepzioa.
- Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak Eusko Jaurlaritzak finantzaturako ikerketa bat egin zuen "**Zailtasunak dituzten nerabeen taldeetan (Oinarrizko Lanbide Heziketako ikastetxeetako ikasleak) osasuna sustatzeko hezkuntza-praktika eta -ekimen positibo**"ei buruz.
- **EAEEn bizi diren 15-74 urteko biztanleen artean jokoak eta Interneten erabilerak duten egoerari** buruzko txosten espezifikoaren argitaratzea: Euskadik jokabide-adikzioen inguruan duen egoeraren ikuspegi orokorra eskaintzen du; zehazki, jokoarena eta Interneten erabilerarena. Era berean, azterlanari esker, herritarrek jokoari eta Interneten erabilerari buruz dituzten jarrerak eta pertzepzioa ezagutu daitezke.
- "**Psikofarmakoaren kontsumoa EAEko neska nerabeetan**" azterlana, 1.1.1 ekintzan azaldutakoa.

4.1.2 Lankidetza egituratua izatea adikzioen ikerketan eta ezagutzan lan egiten duten erakundeekin.

- Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak lankidetza-hitzarmen bana dauka SIIS-Euskal Autonomia Erkidegoko Droga-mendekotasunen Dokumentazio Zentroarekin eta Droga-menpekotasunen Deusto Institutuarekin. 2019an, lehenengoak 100.000 €-ko urteko aurrekontua eduki zuen, eta bigarrenak, aldiz, 73.200 €-ko partida.
- Bestalde, EHUko Kriminologiaren Euskal Institutuarekiko lankidetza ere badago. 2019an, **"Edari alkoholunen eta beste droga batzuen kontsumoaren arloko zehapenen ordezte"** azterlana izan zen lankidetza horren emaitza, 2.1.1. ekintzan aipatu bezala.
- **"Gaixoberritzeak genero ikuspegitik prebenitzeko eskuliburua"** berrargitaratu zen, Droga-menpekotasunen Deustu Institutuarena, 1.1.6 ekintzan jasotakoa.
- **"Psikofarmakoen kontsumoa EAEko neska nerabeetan"**, 1.1.1 ekintzan aipatutakoa.
- 2019an, Osasun Saileko Adikzioen Zerbitzuak **"Zaindu aplikazioa eskola-eremuan ebaluatzeko ikerketa-ekintza proiektua"** diseinatu zuen Bio-Araba Ikerketa Institutuko ikertzaileekin batera. Nerabeek alkoholaren kontsumoari buruz duten pertzepzioa, sinesmenak eta itxaropenak aztertzeke prestakuntza- eta partaidetza-jarduera bat da. Saiotako batean aplikazioa erabiliko da eta ikasleen balorazioa kontuan hartuko da berriz diseinatzeko.

4.1.3 Jokoaren, teknologia digitalen eta beste portaera-adikzio batzuen alor espezifiko ezagutza garatzea, fenomeno dimentsionatzeko, jokabideen kontzeptualizazioan eta sailkapenean sakontzeko eta baloraziorako irizpide komunak ezartzeko.

- XXVI. **Sinposioa**, "Droga-mendekotasunaren inguruko aurrerapenak. **Substantziarik gabeko adikzioak eta bulkaden kontrolaren beste nahasmendu batzuk**" gaiari buruzkoa, Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak Eusko Jaurlaritzaren laguntzarekin antolatuta. 2019ko urriaren 17an izan zen, eta bertan, substantziarik gabeko adikzioen arloan ospe handia duten 10 hizlarik parte hartu zuten.
- Workshop jardunaldia, **"Jokabide adiktiboak prebenitzeko esperientziak, gai berriak landuz"** gaiari buruzkoa; 2019ko azaroaren 19an izan zen, Deustuko Unibertsitatean, Eusko Jaurlaritzaren lankidetzarekin.
- **Mintegia**, **"Gazteen eta nerabeen substantziarik gabeko adikzioak hautematea, prebenitzea eta haietan esku hartzea"** gaiari buruzkoa; 2019ko urriaren 24an, Eusko Jaurlaritzaren Donostiako egoitzan. Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak antolatu zuen.
- **"Adigitaldiak"**, adikzio digitalen gehiegizko erabilera eta adikzioak prebenitzeko jardunaldiak, IKT teknologien erabilera osasungarria sustatzeko elkarteak antolatuta eta Eusko Jaurlaritzak laguntzen aginduaren bidez finantzatuta. 2019ko apirilaren 3an egin zen, Bilbon. Helburua zen ezagutza eta esperientzia erabilgarriak partekatzea eta osasunerako hezkuntzarekin eta substantziarik gabeko adikzioen prebentzioarekin lotutako hainbat alderdi lantzea, esku-hartzeetan lankidetza eta kooperazioa bultzatzeko.
- **EAE n bizi diren 15-74 urteko biztanleen artean jokoak eta Interneten erabilerak duten egoerari** buruzko txosten espezifiko argitaratzea, 4.1.1 puntuan aipatutakoa.

- **Ausazko jokoekiko adikzioaren (ludopatia) arloko ebidentzia zientifikoari buruzko ale monografiko bat** argitaratzea. Artikulu zientifikoak, erreferentziako bibliografia eta Euskadiko datuak aurkezten dira. SIISek egina, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzaren enkarguz.

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_euskadi_drogas/eu_def/adjuntos/04-Jokoa-interneten-erabilera-2017-Laburpena.pdf

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_euskadi_drogas/es_def/adjuntos/Monografico-juego-uso-internet-2017.pdf

- Adikzioen Zerbitzuko buruak hizlari gisa hartu du parte udako ikastaroetan: "**Nola eragiten diete teknologia berriek gure osasunari eta gure burmuinari?**". Donostian izan zen, 2019ko irailaren 9an eta 10ean. Txostenaren izenburua hau izan zen: "Teknologia berriekiko mendekotasunaren egungo egoera, dauden informazio-sistemetan oinarrituta".

4.1.4 Adikzioen eremuan gizonen eta emakumeen artean dauden desberdintasunei eta berezitasunei buruzko ezagutza sortzea, baita adikzioen prebentzioan eta arretan dauden genero-desberdintasunei buruzkoa ere.

- "**Psikofarmakoen kontsumoa EAEko neska nerabeetan**", 1.1.1 ekintzan aipatutakoa.
- Osasun Sailak antolatutako Tabako kerik gabeko Euskadi III. Jardunaldia: "**Tabakismoa genero ikuspegitik uzteko taldeko esku-hartzea**" gaiari buruzko tailerra. Galdakao-Usansoloko Ospitalean egin zen, 2019ko azaroaren 28an. 160 pertsonak parte hartu zuten.
- Bilboko Mediku Zientzien Akademiaren Giza Zientzien 46. Astea: "**Substantzia adiktiboek kontsumoa Euskadin: aldeak gazteen eta helduen artean eta sexuen artean**", 2019ko otsailaren 11tik 14ra izan zen. Jardunaldi horretan Osasun Publikoaren eta Adikzioen zuzendariak eta Adikzioen Zerbitzuko buruak parte hartu zuten.

4.2 helburua. Adikzioen alorreko prestakuntza eta ezagutza garrantzitsuaren hedapena bultzatzea, alor horretan lan egiten duten pertsonen artean, batez ere.

Ekintzak:

4.2.5 Adikzioen Behatokia indartzea, adikzioen alorrean lan egiten duten profesionalen artean ezagutza hedatzeko eta informazioa gordetzeko.

Adikzioen Behatokia arautzea, abian jartzea eta hari baliabide nahikoak esleitzea, 1/2016 Legean jasotako edukiak eta baldintzak bete ditzan, hain zuzen zientzian liderra izateko funtzioa bete dezan, ezagutzaren hedapenari, datuen eta haien iturrien eguneratzeari dagokienez, adikzioen eremuan diharduten profesionalentzat eta arreta-programetan parte hartzen duten gizarte-mugimenduentzat.

Gainera, Haurren eta Nerabeen Behatokiak eta Gazteen Euskal Behatokiak plan honen jarduketak aintzat hartu behar dituzte, eta analisi- eta informazio-elementuak ekarri, adikzio-substantzien kontsumoa eta eskaria eta adikzio-azturak murrizteko parte hartzen duten erakundeen jarduketa osatzeko.

<http://www.euskadi.eus/gabia-observatorio-vasco-drogodependencia/>

• **GABIA Adikzioen Euskal Behatokiari** dagokionez, alderdi hauek azpimarra daitezke:

- 5 atal ditu:
 - Euskadiko Adikzioei buruzko Inkesta: azken edizioan (2017-18) adikzioen egoera deskribatzen duten txosten monografikoak ditu, euskal biztanleriaren sexua, adina, ikasketa-maila edo okupazioa kontuan hartuta. Aurretiazko inkesten argitalpenak ere jasotzen ditu.
 - Baliabideen mapa: adikzioen arloan lan egiten duten prebentzio- eta laguntza-zerbitzuak eta osasun mentaleko zerbitzuak geografikoki irudikatzen dira, horiek erabiltzeko funtsezko informazioarekin.
 - Jardunbide onenak: jardunbide onenak eta ibilbide profesionala aitortzeko deialdiari buruzko informazioa eta jardunbide onenen Europako ataria jasotzen ditu.
 - Alerta-sistema: toxikotasunaren eta substantzia berrien analisiaren emaitzak aurkezten dira, batez ere arriskuak murrizteko programetan eta intereseko beste alerta batzuetan jasotakoak.
 - Drogomedia datu-bankua: dokumentazio-zentroa, kontsumo-adierazleen datu-bankua, datu-base bibliografikoa eta direktorioak dituena.
- Adikzio Zerbitzutik **gaiari buruzko datuak** ematen zaizkie **zenbait organismo eta erakunderi** (adibidez, Drogen Plan Nazionala, Gazteen Euskal Behatokia) eta beste plan instituzional batzuk (inklusioa, gazteak, familia...) eta haien jarraipenak egiteko laguntza ematen da.
- SIIIS (Euskal Autonomia Erkidegoko Droga-menpekotasunen Dokumentazio Zentroa) erakundeak, Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak eta Kriminologiaren Euskal Institutuak 9 **ikerketa** egin dituzte, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzarekin sinatutako hitzarmenen eta kontratuaren esparruan:
 - "**Psikofarmakoen kontsumoa EAEko neska nerabeetan**", Droga-menpekotasunen Deustuko Institutua. (1.1.1 ekintza).
 - **Eskola-eremuan berdinen arteko prebentzio-esku-hartze** bat diseinatzeko eta ebaluatzeko proiektu baten protokoloari hasiera ematea. Esku-hartze hori **kalamuaren kontsumoan** zentratu da, Uribe Kostako Osasun Komunitarioko Tokiko Sarean, eta Osasun Saileko Adikzioen Zerbitzuak parte hartu zuen. (1.1.2 ekintza).
 - **Zaindu aplikazioa eskola-eremuan ebaluatzeko ikerketa-ekintza proiektua** diseinatu zen Bio-Araba Ikerketa Institutuko ikertzaileekin (4.1.2 ekintza).
 - "**Edari alkoholduen eta beste droga batzuen kontsumoaren arloko zehapenen ordezte**" azterketa, EHUko Kriminologiaren Euskal Institutuarena (2.1.1 ekintza).
 - **Euskadin bizi diren 15-74 urteko biztanleen artean tabako-kontsumoak duen egoerari** buruzko txosten espezifikoa (4.1.1 ekintza).

- **Ausazko jokoekiko adikzioaren (Iudopatia) arloko ebidentzia zientifikoari buruzko ale monografiko baten argitaratzea (4.1.3 ekintza).**
- **Euskadiko Adikzioen prebentzio komunitarioko talde teknikoaren eta tokiko beste baliabide batzuen premiei buruzko azterketa:** azterketa kuantitatibo-deskribatzailea egin zen, Euskadiko lurralde historikoetako teknikari arduradunei zuzendutako iritzi-inkesta batean oinarrituta.

4.2.6 Adikzioen alorrean informazio eta ezagutza garrantzitsua hedatzeko kanalak ezartzea:

- **Sare sozialetako komunikazio-estrategia.**
 - **Laguntza argitalpenetan eta izaera orokorreko prestakuntza-jardueren antolakuntzan.**
 - **Osasun Saileko Adikzioen Zerbitzuaren eta Euskadiko Droga-mendekotasunen Dokumentazio Zentroaren (Drogomedia) webgunearen garapena eta hedapena, funts dokumentala handituz eta tresnak gehituz.**
- **GABIA Adikzioen Behatokiak** EAEn egindako **azterlan zientifikoak** zabaltzen ditu.
<https://www.euskadi.eus/informazioa/argitalpen-teknikoak/web01-a3gabia/eu/>
 - **Drogomedia dokumentazio zentroak**, webgunearen bidez ematen duen informazioaz gain, profilak ditu facebooken eta twitterren (@Drogomedia).
<https://www.drogomedia.com/eu/>
 - Adikzioen inguruko gai **monografikoei buruzko ebidentzia zientifikoaren laburpen-buletinak.**
 - **Ausazko jokoekiko adikzioaren (Iudopatia) arloko ebidentzia zientifikoari buruzko ale monografiko baten** argitaratzea (4.1.3 ekintza).

4.2.7 Prestakuntza-ekintzak garatzea eta dibulgazio-materialak sortzea, adikzioen alorrean lan egiten duten profesionalentzat, haien beharren azterketan oinarrituta eta ekitate-ikuspegia barne hartuta.

- **Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuak (IDD) urtero antolatzen dituen mintegiak**, Eusko Jaurlaritzak finantzatuta.
- **XXVI. Sinposioa**, "Droga-mendekotasunaren inguruko aurrerapenak. **Substantziarik gabeko adikzioak eta bulkaden kontrolaren beste nahasmendu batzuk**" gaiari buruzkoa; 2019ko urriaren 17an izan zen, Deustuko Unibertsitatean, Eusko Jaurlaritzaren lankidetzarekin.

- Droga-menpekotasunen Deustuko Institutuarekin (IDD) eta Euskal Autonomia Erkidegoko Droga-menpekotasunen Dokumentazio Zentroarekin (SIIS) sinatutako lankidetzaz hitzarmenen esparruan urtero droga-mendekotasunen arloan lan egiten duten profesionalentzat egiten diren **ikastaroak eta tailerrak**:

Adikzioen inguruko prestakuntza-ekintzak

	SIIS	Tailerra	
2017	IDD	Jardunaldia	Alkoholaren prebentzioan jokabide egokiak identifikatzea.
		Jardunaldia	Drogen kontsumoa prostituzio-testuinguruetan.
		Jardunaldia	Genero-ikuspegia droga-mendekotasunetan txertatzea.
		Jardunaldia	Gizarte-programen emaitzen ebaluazioa: ikerketa-metodologia eta eraginkortasunaren balorazioa.
2018	IDD	Jardunaldia	Berrerortzeen prebentzioa emakumeekin, genero-ikuspegitik.
		Jardunaldia	Genero-ikuspegia drogen kontsumoan eta beste adikzio batzuetan.
		Jardunaldia	Gizarte-programen eta -proiektuen ebaluazio-ikerketa, teknika kuantitatibo eta kualitatiboekin.
		Jardunaldia	Lan-eremuan drogen kontsumoa prebenitzeari buruzko sentsibilizazioa.
2019	IDD	Ikastaroa	Jokabide-adikzioak (harreman-mendekotasunak, erosketa konpultsiboa, ludopatia, Interneten eta sare sozialen erabilera desegokituak).
		Jardunaldia	Gazteen eta nerabeen substantziarik gabeko adikzioak detektatzeari, prebenitzeari eta haietan esku hartzeari buruzko mintegia.
		Jardunaldia	Gizarte-programak eta -proiektuak teknika kuantitatibo eta kualitatiboekin ebaluatzea.
		Jardunaldia	Emakumeak eta drogak. Gaixoberritzeak genero-ikuspegiarekin prebenitzea.
		Jardunaldia	Genero-ikuspegia drogen kontsumoan eta beste adikzio batzuetan.
2019	SIIS	Jardunaldia	Adikzio-jokabideen prebentzioari buruzko lanketa berriei buruzko mintegia.

- Beste jardunaldi eta foro batzuk:

- Bilboko Medikuz Zientzien Akademiaren Giza Zientzien 46. Astea: "Substantzia adiktiboaren kontsumoa Euskadin: aldeak gazteen eta helduen artean eta sexuen artean", 2019ko otsailaren 11tik 14ra.
- X. Osasun Jardunaldia Mungian: Kalamua, adi egon: "Kalamuaren kontsumoa Euskadin: bilakaera eta egungo egoera", Mungialdeko Gizarte Zerbitzuen Mankomunitateko Adikzioen Prebentzio Zerbitzuak antolatuta, Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren laguntzarekin. 2019ko maiatzaren 28an egin zen.
- Aurkezpena Txileko Ordezkaritzari: "Adikzioei arreta Euskadin", 2019ko ekainaren 5ean.
- "Gazte eta nerabeekin mendekotasunak prebenitzeko tresnak" jardunaldia, Gazteriaren Euskal Kontseiluak 2019ko abenduaren 19an Euskalduna Jauregian antolatuta. 10 pertsona bertaratu ziren eta Osasun Publikoaren eta Adikzioen zuzendaria izan zen 4 hizlarietako bat.
- Tabako kerik gabeko Euskadi III. Jardunaldia, "Tabakorik gabeko etorkizunerantz" lelopean, Osasun Sailak antolatuta. Galdakao-Usansoloko Ospitalean egin zen, 2019ko azaroaren 28an. Adikzioen Zerbitzuko pertsona batek hizlari gisa parte hartu zuen "Arnasten dugun airea...Tabako-kerik gabeko eremua" hitzaldian.
- Adigitaldiak, gehiegizko erabileraren eta adikzio digitalen prebentzioari buruzko jardunaldiak, PantallasAmigas-ek eta EHUK antolatuta, 2019ko apirilaren 3an.

4.2.8 Portaera-adikzioei buruzko prestakuntza-programa berezia garatzea, adikzioen alorrean lan egiten duten profesionalei, lehen mailako arretako osasun-zerbitzuei, gizarte-zerbitzuei eta hirugarren sektoreari zuzenduta eta gizonen eta emakumeen berezitasunak kontuan hartuta.

- XXVI. **Sinposioa**, "Droga-mendekotasunaren inguruko aurrerapenak. **Substantziarik gabeko adikzioak eta bulkaden kontrolaren beste nahasmendu batzuk**" gaiari buruzkoa, 4.1.3 eta 4.2.7 ekintzetan aipatutakoa.
- Mintegia, "**Gazteen eta nerabeen substantziarik gabeko adikzioak hautematea, prebenitzea eta haietan esku hartzea**" gaiari buruzkoa, 4.1.3 ekintzan adierazitakoa.
- "Adigitaldiak", adikzio digitalen gehiegizko erabilera eta adikzioak prebenitzeko jardunaldiak, 4.1.3 ekintzan deskribatutakoa.

4.3 helburua. Adikzioen alorreko programa publikoen ebaluazio-sistematika garatzea eta ezartzea.

Ekintzak:

4.3.9 Gauzatutako edo lagundutako programen eta ekimenen esparru metodologikoa eta jarraipen- eta ebaluazio-jarraibideak garatzea, genero-ikuspegia kontuan izanda.

- Osasun Sailak adikzioen arloan ematen dituen diru-laguntzen bidez finantzatutako ekimenei eta programei buruzko **informazioa modu sistematikoan eta genero-ikuspegiarekin ustiatzeko aplikazioa** hobetzea.
- "Zaindu aplikazioa eskola eremuan ebaluatzeko ikerketa-ekintza proiektua", 4.1.2 ekintzan azaldutakoa.

4.3.9 bis Planaren ebaluazio egokia egiteko, adierazle homogeenak eta datu eguneratuak barne hartzea eta horietan oinarrituta sailkatzea planaren helburuak eta xede horretarako planteatzen diren ekintzak. VII. Adikzio Planaren ebaluazioa Administrazioetik kanpo dauden espezialisten eta organo independenteen esku utziko da.

- Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak dauzkan datuak zenbait azterketa oinarri hartuta eguneratzen dira: Adikzioei buruzko 2017ko Inkesta, 2017ko EAEOI, 2018ko Drogak eta Eskola eta EDADES eta ESTUDES inkestak; azken bi horiek Drogen Plan Nazionalak (Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizateko Ministerioa) egiten ditu.

4.4 helburua. Alor horretan lan azpimarragarria egin duten ekimenen aitortza bultzatzea.

Ekintzak:

4.4.10 Pertsona edo erakunde jakin batzuek adikzioen prebentzioan, eskaintzaren murrizketan, arriskuen murrizketan, laguntzan, gizarteratzean, prestakuntzan edo ikerketan egin dituzten lana edo ibilbidea guztien aurrean aitortzeko ekintzak eta ekimenak bultzatzea. Horretarako eraturako epaimahaiek ordezkariak orekatua eduki beharko dute, otsailaren 18ko 4/2005 Legeak, Emakumeen eta Gizonen berdintasunerakoak, jasotako irizpideak bete daitezela. Lege horren ondorioetarako, ordezkariak orekatua izango da kide anitzeko administrazio-organismoetan sexu bakoitzak gutxienez %40ko ordezkariak baldin badu.

- **Adikzioei lotutako jokabide egokiak identifikatzeko eta hedatzeko sistema:** adikzioekin lotutako jardunbide egokiak identifikatzeko eta zabaltzeko sistema bat garatu da.
- 2019an, apirilaren 7ko 1/2016 Legea, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoa, garatzeko dekretua garatu da; dekretu horren xedea da jardunbide onen eta ibilbide profesionalaren aitortzak egitea eta arautzea, pertsonak edo erakundeek adikzioen arloko prebentzio-, laguntza-, gizarteratze-, prestakuntza- eta ikerketa-arloetan garaturako jardunbide egokiei balioa emateko. 2019an izapide guztiak amaitu eta nahitaezko txosten guztiak egin ziren, eta dekretua argitaratzeko geratu zen.
- Jardunbide onenak eta ibilbide profesionala aitortzeko deialdien zirriborroak egitea.

5. ARDATZA: Lidergoa eta koordinazioa

HELBURU OROKORRA: Adikzioen alorrean inplikatur dauden eragileen sistemaren funtzionamendu koordinatua, kohesionatua, eraginkorrean eta efizientean aurrera egiten jarraitzea.

5.1 helburua. Adikzioei buruzko arategi berria eta VII. Plana hedatzea, aplikatzea eta garatzea.

Ekintzak:

5.1.1 Araudiaren eta planaren helburuak eta ildo orokorrak inplikaturako eragile guztiei jakinaraztea, komunikatzea eta haiekin konpartitzea.

- **Adikzioen VII. Planaren txostena** egitea, 2017-2018 urteei buruzkoa, planean sartutako ildoen ezarpen progresiboaren ikuspegi orokorra emateko eta ebaluatzeko. Jarraipena eta balorazioa egin da, hainbat adierazletan oinarrituta, eta gauzatutako ekintzak zehaztu dira.
- Adikzioen VII. Planaren txostena Eusko Legebiltzarreko Osasun Batzordean aurkeztea, 2019ko urriaren 29an.

5.1.2. Administrazio-maila guztietan arategiaren aplikazioaren alorrean eskumenak dituzten ordezkariak parte hartuko duten lan-mekanismoak ezartzea, arategiaren ulermenean sakontzeko eta ordenantzen garapenean jarraibide komunak definitzeko helburuz.

2019an, adikzioen arloko partaidetza- eta kontsulta-organoek hainbat bilera egin zituzten:

- **Adikzioen Erakundearteko Batzardea** 2019ko maiatzaren 2an bildu zen.
- Bestalde, **Adikzioen Euskal Batzardea** 2019ko maiatzaren 6an bildu zen. Bilera horretan gai hauek jorratu ziren:
 - Euskadiko Adikzioen 2017ko Inkestaren aurkezpena.
 - VII. Planaren garapenari buruzko informazioa. Adikzioen Plana (Euskadi 2017-2021).
 - "Tabako-kerik gabeko udalerrria" ekimenari buruzko aurkezpena.
 - Apirilaren 7ko 1/2016 Legea, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzkoa, erregelamendu bidez garatzea.
- **Jokoaren Batzarde Tekniko Aholkularia** 2019ko ekainaren 26an bildu zen.

5.1.3 Prebentziora zuzendutako udal-planak garatzea, bultzatzea eta babestea, plan honekin bat etorriz eta tokiko egoerara egokituz, eta orain indarrean daudenak indartzea, beharrezko koordinazio-maila bermatuz eta komunitatearen partaidetza eta sektoreen arteko lana sustatuz.

2017an eta 2018an, bost toki-erakundek jaso zuten beren tokiko planak diseinatzeko laguntza: Ermuak, Arrasatek, Azkoitiak, Hondarribiak eta Eibarrek. 2019an, Arrigorriagako, Azkoitiako, Bideberriko, Bilboko eta Txorierriko toki-planak eguneratzeko eta berritzeko proiektuak lagundu dira diruz.

Toki-erakundeen (udalak, mankomunitateak eta Arabako Foru Aldundia) indarreko toki-planen kopurua

	Toki-planak
2017	46
2018	47
2019	47

Oharra: indarrean dauden edo gauzatze prozesuan dauden toki-planen kopurua jaso da

Toki-planen esparruan egindako programa eta proiektuen kopurua

	Bizkaia		Gipuzkoa		Araba		Proiektuak guztira
	Programak	Proiektuak	Programak	Proiektuak	Programak	Proiektuak	
2017	23	191	18	117	3	20	328
2018	22	77	20	91	3	9	177
2019	22	79	18	93	3	7	179

2019an, 47 toki-erakundek garatu dituzte beren programazioak adikzioen arloan, Eusko Jaurlaritzaren Adikzioen Planean ezarritakoaren arabera. Koordinazio-egitura horren ondorioz, erakunde horiek prebentzio komunitarioko 179 proiektu garatu zituzten, 79 Bizkaian 93 Gipuzkoan, eta 7 Araban.

5.1.3 bis Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legearen erregelamendu bidezko garapena burutzea.

2019an, apirilaren 7ko 1/2016 Legea erregelamendu bidez garatzen jarraitu da. 2019ko abenduaren 4an argitaratu zen Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian **187/2019 Dekretua, azaroaren 26koa, edari alkoholduen, tabako-produktuen eta nikotina aska dezaketen gailuen arloko seinaleei buruzkoa**. Helburua da edari alkoholduen, tabako-produktuen eta nikotina aska dezaketen gailuen sustapena, salmenta, hornidura eta kontsumoa mugatzen duten neurriei buruzko informazio-kartelen ezaugarriak eta kokapena arautzea, bai eta 1/2016 Legean aurreikusitako osasun-ohartarazpenak ere.

<https://www.euskadi.eus/edari-alkoholdunen-tabako-produktuen-eta-nikotina-aska-dezaketen-gailuen-seinaleztapenari-buruzko-dekretua/web01-a3adipla/eu/>

Adikzioen arloko jardunbide onenen eta ibilbide profesionalaren aitorpenak sortzeko eta zehazteko dekretua 2019an idatzi zen, eta Gobernu Kontseiluak onartzeke geratu zen, nahitaezko txosten guztiak egin ondoren.

Era berean, Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legearen arau-garapena amaitzeko falta diren bi dekretuak idazteko aurretiazko azterketari eta azterketari ekin zitzaion:

- Legearen 93. artikuluan aurreikusitako zehapenen ordeko neurriak arautzeko dekretua.
- Kalamua kontsumitzen duten pertsonen erakundeak arautzeko dekretua.

5.2 helburua. Adikzioen alorrean inplikaturik dauden eragile publikoen eta pribatuen arteko lidergoa, koordinazioa eta elkar-laguntza indartzea, sektoreen arteko lana eta sinergien aprobeixamendua sustatuz.

Ekintzak:

5.2.4 Adikzioen alorrean komunitate-mailako prebentzio- eta sustapen-talde teknikoak sortzeko eta mantentzeko, komunitate-mailako prebentzio-programak garatzeko eta arriskuen eta kalteen murrizketarako proiektuak egiteko eta jokabide osasungarriak sustatzeko diru-laguntzei buruzko aginduari eustea eta hori hobetzea.

- Osasun Sailak adikzioen arloan eman dituen **laguntzei buruzko aginduak.**

Osasun Sailak adikzioen arloan eman dituen laguntzei buruzko aginduak.

	EHAAn argitu diren data	Zenbatekoa
2017	Abuztuak 28	2.618.400
2018	Ekainak 29	2.618.400
2019	Uztailak 18	2.854.400

Deialdiak:

<https://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2017/08/1704215e.pdf>

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2018/06/1803388e.pdf>

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2019/07/1903493e.pdf>

Emandako diru-laguntzen ebazpenak:

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2018/03/1801655e.pdf>

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2019/05/1902344e.pdf>

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/eu/bopv2/datos/2020/04/2001882e.pdf>

- Adikzioen arloko laguntzak **Osasun Sailaren Diru-laguntzen Plan Estrategikoaren** parte dira.

5.2.4 bis Adikzioen prebentzioan eta arretan inplikaturik dauden eragile publiko eta pribatu guztiek hirugarren sektore sozialaren garrantzia aitortzea, sektoreen arteko koordinazioa hobetzea eta sare-lana areagotzea, behar nagusietara eta errealitate berrietara egokituz.

Eusko Jaurlaritzak, foru aldundiek, udalerriek, mankomunitateek eta kuadrillek sektore arteko ekintza eta adikzioen eremuan inplikaturik dauden eragile guztien arteko koordinazioa bultzatzea eta sustatzea, baita sozietate zibil guztiaren partaidetza eta inplikazio aktiboa sustatzea ere.

2019an, bilerak eta topaketak egin dira adikzioen arloko hainbat eragilerekin:

- 2019ko maiatzaren 2an, Adikzioen **Erakundearteko Batzordea** bildu zen, Eusko Jaurlaritzak, udalek eta foru aldundiek osatutakoa.
- 2019ko maiatzaren 6an, **Adikzioen Euskal Batzordea** bildu zen.
- **Drogen Plan Nazionalaren Autonomiarteko Konferentzia** 2019ko otsailaren 28an eta 29an, maiatzaren 7an eta azaroaren 5ean izan zen.
- **Drogen Plan Nazionalaren Konferentzia Sektoriala** 2019ko ekainaren 12an izan zen.
- **Adikzioen inguruko ikerketari buruzko topaketa, Drogen Plan Nazionalak** antolatua, "Alkohol-kontsumoari buruzko ebidentzia berriak" gaia jorrazteko; Osasun Ministerioan izan zen, 2019ko ekainaren 24an.
- **Tabakismoari buruzko lantaldea, Osasun Ministerioarekin eta beste autonomia erkidego batzuetako ordezkariekin;** bideokonferentzia bidez egin zen.
- **Jokoaren Batzorde Tekniko Aholkularia** 2019ko ekainaren 26an bildu zen.
- **Jokoaren Euskal Kontseilua** 2019ko ekainaren 26an bildu zen.
- **Jokoaren Euskal Behatokia** 2019ko abenduaren 5ean bildu zen.

5.2.5 Arlo horretan erakunde pribatuek egiten dituzten jarduerak bultzatzea eta, Adikzioen Institutio arteko Koordinazio Batzordearen, Adikzioen Euskal Kontseiluaren eta *ad hoc* sortutako beste foro operatiboan edo teknikoan bitartez, eragileen eta erakundeen arteko lankidetzak bultzatzea, beti ere gizon eta emakumeen partaidetza orekatua izanda, eta genero-ikuspegia eta talde eta egoeren aniztasuna aintzat hartuta.

Helburu horrekin, zenbait bilera egin dira (5.1.2 ekintzan jaso dira).

5.2.6 Drogen Plan Nazionalarekin koordinazioa mantentzea, baita estatuko edo Europako beste egitura batzuekin ere.

Eusko Jaurlaritzak Drogen Plan Nazionalak deitutako bilera eta foroetan parte hartu du.

- **Drogen Plan Nazionalaren Autonomiarteko Konferentzia**, 2019ko otsailaren 28an eta 29an, maiatzaren 7an eta azaroaren 5ean.
- **Drogen Plan Nazionalaren Konferentzia Sektoriala**, 2019ko ekainaren 12an.
- **Adikzioen inguruko ikerketari buruzko topaketa**, "Alkohol-kontsumoari buruzko ebidentzia berriak" gaia jorrazteko; Osasun Ministerioan izan zen, 2019ko ekainaren 24an.

Bileretan parte hartzeaz gain, nabarmentzekoa da Drogen Plan Nazionalera eskatzen diren dokumentazio eta datu guztiak bidali izana. Era berean, konfiskatutako ondasunen funtsaren deialdian parte hartu du Eusko Jaurlaritzak.

Konfiskatutako ondasunen funtsaren ituna (€-tan)

	Zenbatekoa
2017	367.000
2018	370.000
2019	370.000

5.2.6 bis Gazteen Euskal Kontseiluarekin elkarlanean, gazteek adikzioen gaia lantzeko parte hartzea sustatzea xede duten dinamikak eta prozesuak diseinatzea eta burutzea, berdintasun-politikan garatzen ari den programa, Bildur Barik, erreferentziatzat hartuz.

- Urtero Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailarekin elkarlanean aritzen gara Gazte Planean, eta, bertan, adikzioen gaian gazteen parte-hartzea sustatzera bideratutako politika guztiak hartzen dira barne.
- Gazteriaren Kontseiluak antolatutako adikzioei buruzko jardunaldi batean parte hartzea; 4.2.7 ekintzan aipatu da.

5.2.6 ter VII. Adikzio Planaren garapenean unibertsaltasun-, solidaritate-, ekitate- eta jasangarritasun-printzipioak errespetatzen direla bermatzen jarraitzea, horren ekintzak genero-ikuspegira eta adin-talde bakoitzaren inguruabar zehatzetara egokitu daitezten.

- Adikzioen Zerbitzuak ekarpena egiten du adikzioen prebentzioaren, detekzio goiztiarraren eta arretaren arloko ekimenek **generoari, adinari, gizarte-klaseari eta hiriko eta landako eremuei dagokienez ekitate-ikuspegia** barne har dezaten.
- Gainera, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak bultzatzen dituen azterketa eta lanetan, bai beraren partaidetzaz bultzatzen direnetan bai kanpoan egiten direnetan, aipatutako printzipioak txertatzen dira, honako hauek kontuan hartzeko: auzoen maila sozioekonomikoa; gizonen eta emakumeen parte-hartzea, beraien beharren arabera; adin-taldeak, beraien ezaugarriekin, eta hirien zein herrien ordezkartza.

